

T

**ΤΟΠΙΑ
ΤΟΠΙΩΝ**

Εκδότης:
BEIab 2020

Επιμέλεια έκδοσης:
Δέσποινα Ζαβράκα, Μαρία Ν. Δανιήλ, Λίλα Θεοδωρίδου

© 2020 BEIab / Δέσποινα Ζαβράκα

Εικόνες:

© 2020 Δέσποινα Ζαβράκα / πλατφόρμα LI, σελ. 5, 6, 7, 17.

© 2020 Μαρία Ν. Δανιήλ / BEIab, Διεθνές Πανεπιστήμιο Ελλάδος, σελ. 11.

© 2020 Αναστάσιος Τέλλιος, Άρτεμις Βαλυράκη, Ειρήνη Παρθενίδου / Τμήμα Αρχιτεκτόνων ΑΠΘ, Ερευνητική μονάδα INNEN, σελ. 38, 51, 52, 66, 67, 68.

Το τεύχος αυτό συγκεντρώνει τις περιλήψεις των εισηγήσεων στη διημερίδα αρχιτεκτονικής τοπίου με τίτλο ΤΟΠΙΑ ΤΟΠΙΩΝ που οργάνωσε το Τμήμα Εσωτερικής Αρχιτεκτονικής σε συνεργασία με το εργαστήριο BEIab του Διεθνούς Πανεπιστημίου Ελλάδος.

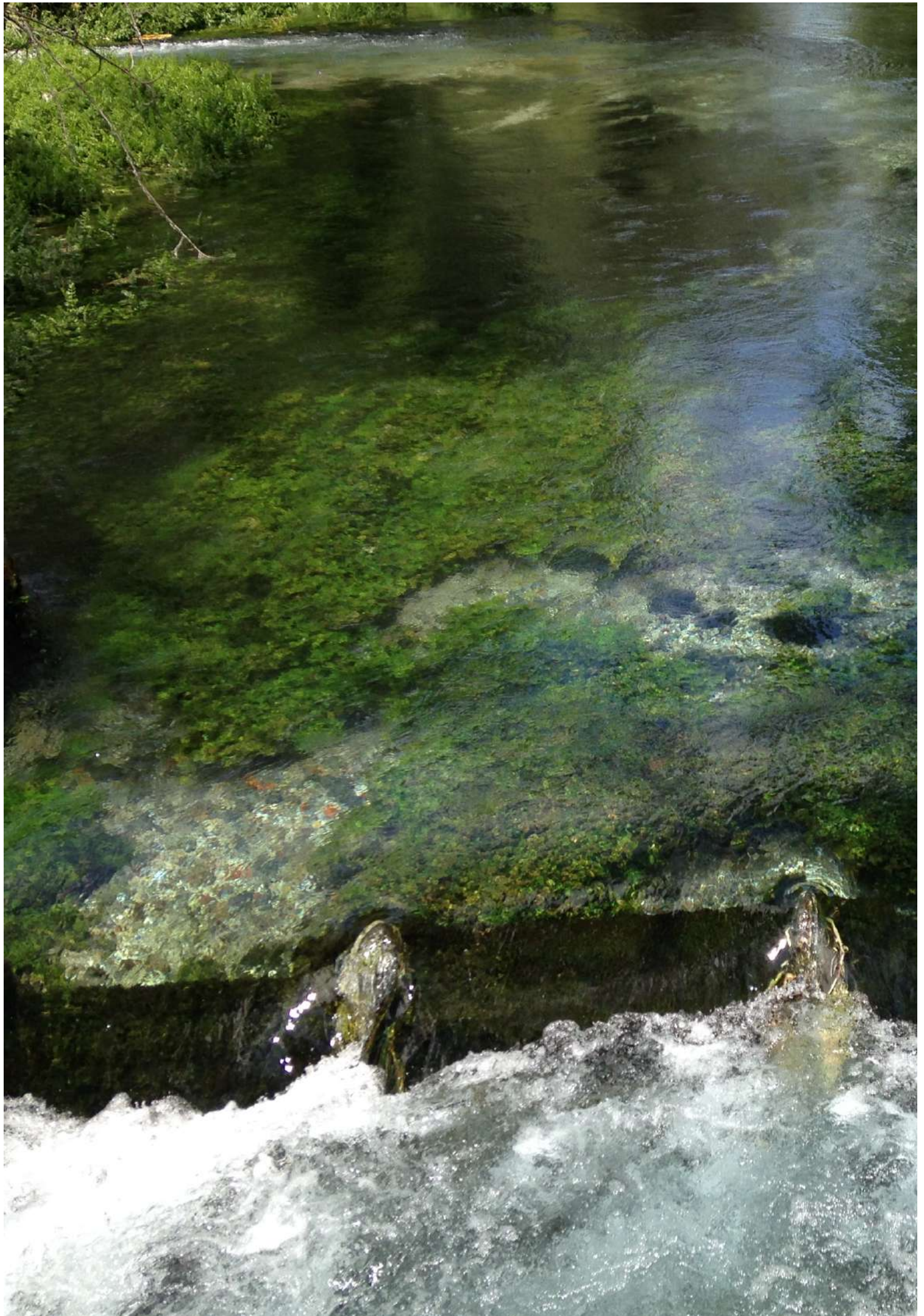
Απαγορεύεται η αναδημοσίευση ή αναπαραγωγή του παρόντος έργου στο σύνολό του ή τμημάτων του με οποιονδήποτε τρόπο, καθώς και η μετάφραση ή διασκευή του ή εκμετάλλευσή του με οποιονδήποτε τρόπο αναπαραγωγής έργου λόγου ή τέχνης, σύμφωνα με τους διατάξεις του ν. 2121/1993 και της Διεθνούς Σύμβασης Βέρνης-Παρισιού, που κυρώθηκε με τον ν. 100/1975. Επίσης, απαγορεύεται η αναπαραγωγή της στοιχειοθεσίας, σελιδοποίησης, εξωφύλλου και γενικότερα της όλης αισθητικής εμφάνισης του τεύχους με φωτοτυπικές, ηλεκτρονικές ή οποιεσδήποτε άλλες μεθόδους, σύμφωνα με το άρθρο 51 του ν. 2121/1993.

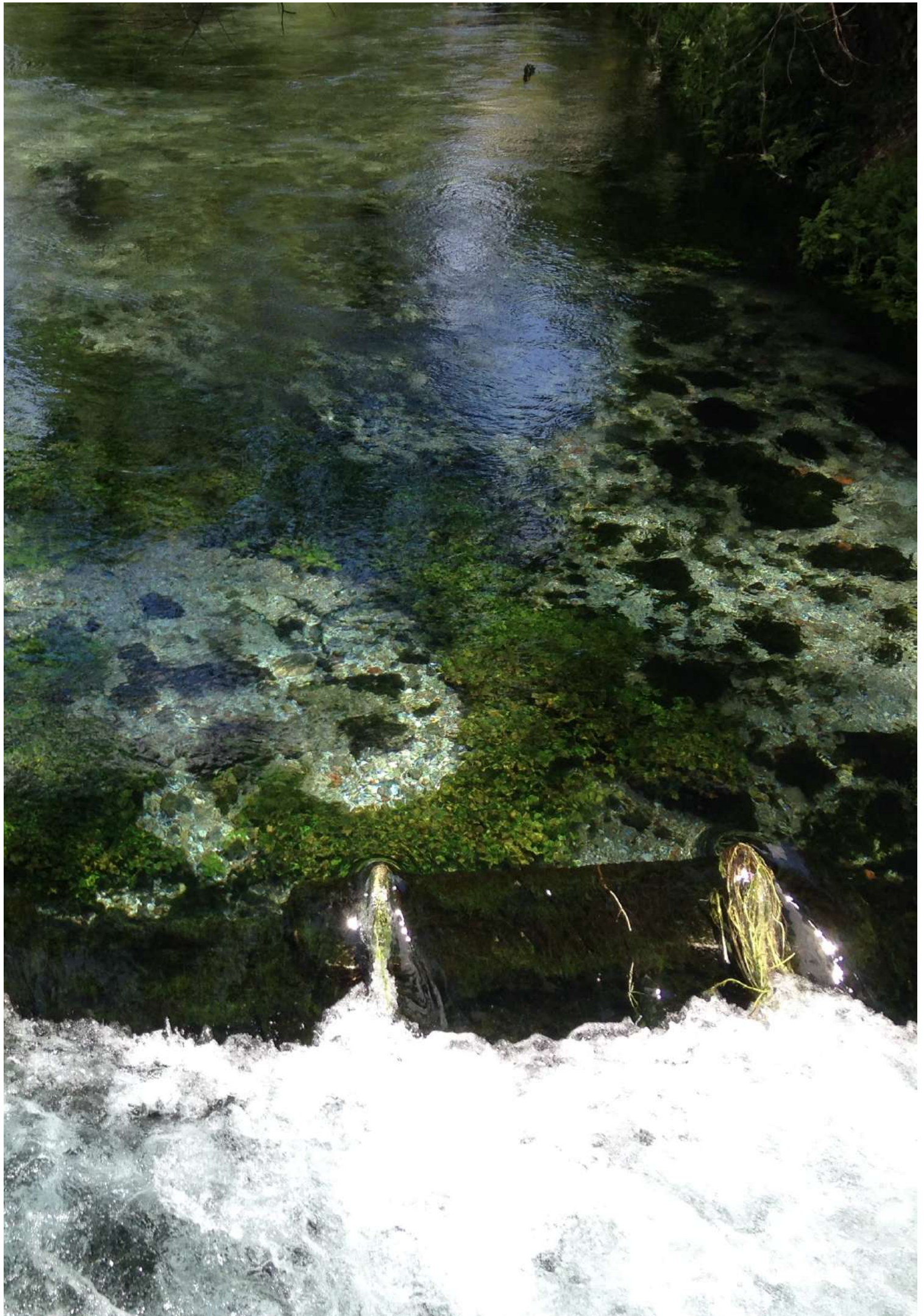
Υποστήριξη:

T

ΤΟΠΙΑ
ΤΟΠΙΩΝ

Περιεχόμενα:

12

Εισαγωγικά κείμενα
εκ μέρους των διοργανωτών

Μέρος 1ο

18

Έργα αρχιτεκτονικής τοπίου.
Το «νέο» και η συμβολή
στη σύγχρονη ελληνική πόλη.
Μαίρη Ανανιάδου

19

Τοπία Πολιτισμού:
Το «τοπίο» όρος φυσικά, κοινωνικά
και γνωσιολογικά κεντρικός.
Κωνσταντίνος Μωραΐτης

20

Τοπία ίασης
Έλλη Παγκάλου

21

Σενάρια για το μέλλον του αστικού κενού.
Τίτη Παπαδοπούλου

22

Η «εκπαίδευση» του βλέμματος
Δημήτρης Πολυχρονόπουλος
Μαρία Γρηγοριάδου

24

Το μεσοπολεμικό τεχνικό-αγροτικό τοπίο
των πεδιάδων του Στρυμόνα και του Αξιού:
Η διαμόρφωση και ανάδειξη του
μέσα από το ερευνητικό πρόγραμμα
MODSCAPES-HERA.
Βίμα Χαστάογλου

25

Παρατηρητήριο Υπαίθρου Κρήτης
Νίκος Σκουτέλης

26

Τοπίο και υψηλά κτήρια:
Η περίπτωση του Αττικού τοπίου
και του Ελληνικού.
Γεώργιος Πανέτσος

28

Ένθετο εικόνων

ΜΕΡΟΣ 2ο

40

Σιωπηλά τοπία.

Μια επισκόπηση των διατυπωμένων προθέσεων
του Α΄ Βραβείου στον Πανελλήνιο Διαγωνισμό ιδεών για τον
«Τοπιακό επαναπροσδιορισμό
και παραγωγική επανένταξη της εξωτερικής απόθεσης του
ορυχείου Αμυνταίου».

Δημήτρης Πολυχρονόπουλος

Μαρία Γρηγοριάδου

42

Γραφές τοπίου σε πρώην εξορυκτικά εδάφη:
Μια διαδικασία μετασχηματισμού σε εξέλιξη,
με αφορμή τους τοπιακούς διαγωνισμούς της ΔΕΗ
στα ορυχεία Πτολεμαΐδας και Αμυνταίου.

Πανίτα Καραμανέα

44

Ζητήματα οικολογικού σχεδιασμού
και ανάπλασης επιβαρυσμένων τοπίων.
Η περίπτωση ανασχεδιασμού
της περιοχής πρώην λιπασμάτων Δραπετσώνας.

Ηώ Καρύδη

45

Επιχειρώντας την αντιληπτική και λειτουργική ανακατάληψη
της Πλατείας Ελευθερίας.

Από τη σύνθεση στην κατασκευή
ενός νέου αστικού τοπίου για τη Θεσσαλονίκη.

Θέμης Χατζηγιαννόπουλος

Γιώτα Κούλαλη

46

Ενδοαστικά τοπία.

Η αξία τους στις διαδικασίες αστικής ανανέωσης.

Τάσος Ροΐδης

47

Τρία τοπία, τρεις ιστορίες,
για την αναγκαιότητα του τοπίου.

Ελευθερία Γαβρηλίδου

48

Επεμβάσεις κάτω από την «πράσινη επιδερμίδα».

Η λειτουργική διάσταση του τοπίου.

Ελένη Τσιριντάνη

49

Αρχιτεκτονικές επεμβάσεις, τοπίο και επιβίωση:

Ανθρώπινη παρέμβαση σε υψόμετρο.

Ελένη Βλαχονάσιου

50

Αρχές αναγνώρισης, προστασίας και ορθολογικού σχεδιασμού
τοπιακής κληρονομιάς (landscape heritage).

Το παράδειγμα της Καλλιράχης Θάσου.

Λένα Αθανασιάδου

Ηλίας Βενέσης

Θάνος Οικονόμου

53

Αντί επιλόγου

54

Παράρτημα βιογραφικών σημειωμάτων

64

Παράρτημα φορέων υποστήριξης

65

Στοιχεία τεύχους στα αγγλικά

Εισαγωγικά κείμενα
εκ μέρους των διοργανωτών

Εκ μέρους του Τμήματος Εσωτερικής Αρχιτεκτονικής

Το Τμήμα Εσωτερικής Αρχιτεκτονικής, διευρύνοντας το γνωστικό του αντικείμενο, διοργανώνει, μαζί με το BE-Lab, την παρούσα επιστημονική διημερίδα με τίτλο «Τοπία Τοπίων».

Από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα ο αρχιτεκτονικός χώρος υπάρχει ως ενιαίος και συνεχόμενος, ως εσωτερικός χώρος μέσα στα κτίρια, ως μεταβατικός χώρος ημι-υπαίθριων στοών, ως υπαίθριος αστικός χώρος - πρόκειται για πεδία σε αλληλεπίδραση μεταξύ τους. Η αρχιτεκτονική παραγωγή του αστικού χώρου ακολουθεί συνθετικές αρχές παρόμοιες με εκείνες του σχεδιασμού των εσωτερικών χώρων καθώς και των ενδιάμεσων μεταβατικών χώρων. Παράλληλα, ο διάλογος με τη φύση δημιουργεί μια ενδιαφέρουσα σχέση στη διαδικασία του σχεδιασμού του δομημένου περιβάλλοντος.

Η θεματολογία της ημερίδας περιλαμβάνει θέματα επεμβάσεων στον χώρο της πόλης, σενάρια για το μέλλον του αστικού κενού, προτάσεις ανασχεδιασμού, επεμβάσεων και αναπλάσεων εγκαταλελειμμένων γηπέδων, επεμβάσεις οικολογικού χαρακτήρα σε συσχετισμό με τη φυσική και πολιτισμική συνοχή του αστικού χώρου.

Οι επιπτώσεις της πανδημίας και τα υγειονομικά πρωτόκολλα μας οδήγησαν, σήμερα, στην εξ αποστάσεως διεξαγωγή της εκδήλωσης, παράλληλα με την έκδοση του παρόντος τόμου των περιλήψεων. Έτσι, η πρωτοποριακή παρουσίαση «εξ αποστάσεως» μιας ανακοίνωσης από τη Σουηδία, σε προηγούμενη διημερίδα του BE-Lab, τον Δεκέμβριο του 2019, σήμερα γενικεύεται, εκ των πραγμάτων, και αφορά όλες τις ανακοινώσεις.

Ο συνδυασμός και η διαλογική διάδραση μεταξύ των γνωστικών αντικειμένων της Αρχιτεκτονικής Εσωτερικών Χώρων με τα αντικείμενα της Αρχιτεκτονικής Τοπίου ήταν ιδέα της Δρ. Δ. Ζαβράκα, επίκουρης καθηγήτριας του Τμήματος, η οποία, κατά κύριο λόγο, ανέλαβε την οργάνωση της ημερίδας και του παρόντος τόμου και, ως εκ τούτου, θα θέλαμε να την ευχαριστούμε θερμά.

Ι. Θ. Παυλίδης

Αναπληρωτής Καθηγητής

Πρόεδρος Τμήματος Εσωτερικής Αρχιτεκτονικής

Διεθνές Πανεπιστήμιο της Ελλάδος (ΔΙΠΑΕ)

Εκ μέρους του εργαστηρίου BElab

Με ιδιαίτερη χαρά τα μέλη του Εργαστηρίου Δομημένου Περιβάλλοντος [BE-lab] αποδεχθήκαμε, πριν από έναν περίπου χρόνο, την πρόσκληση της κ. Δ. Ζαβράκα να συμβάλλουμε στη διοργάνωση της ημερίδας «ΤΟΠΙΑ ΤΟΠΙΩΝ». Από τότε μέχρι σήμερα που η αρχική ιδέα αποτυπώνεται υλοποιημένη στον χώρο και τον χρόνο, τα πράγματα γύρω μας μετασχηματίστηκαν με τρόπο που ίσως κανείς μας δεν είχε φανταστεί.

Η έκδοση του παρόντος τόμου και η διεξαγωγή της ημερίδας αποτελούν τεκμήρια της παρουσίας μας, πέρα από τις ψηφιακές αίθουσες διδασκαλίας, στον επιστημονικό κοινωνικό μας χώρο, αναδεικνύοντας την αξία των σχέσεων που καλλιεργήσαμε μεταξύ μας με σημείο εκκίνησης την Αρχιτεκτονική. Το BE-lab είναι ένα Εργαστήριο με αποστολή τη διεξαγωγή και την προώθηση της έρευνας στα αντικείμενα του δομημένου περιβάλλοντος, με έμφαση στο αστικό τοπίο και τις δομικές επεμβάσεις στο φυσικό περιβάλλον. Ως εκ τούτου, με μεγάλο επιστημονικό ενδιαφέρον, υποδεχόμαστε, στις σελίδες που ακολουθούν, ξεχωριστούς καθηγητές κι ερευνητές του ακαδημαϊκού χώρου, για να αναπτυχθεί μία ουσιαστική συζήτηση γύρω από διαφορετικές πτυχές του Τοπίου και τις έννοιες που το πλαισιώνουν. Η διάχυση αυτής της γνώσης λειτουργεί καταλυτικά ώστε να αντιμετωπίσουμε νηφάλια τις προκλήσεις μιας επερχόμενης «κανονικότητας» κατοίκησης του αστικού και του φυσικού χώρου, η οποία φαίνεται να επιδιώκει καινούριες χωρικές προδιαγραφές, αναφερόμενη σε νέες ανάγκες κι επιθυμίες.

Καλή ανάγνωση!

Μαρία Ν. Δανιήλ
Αρχιτέκτων Μηχ. PhD, M Arch
Επίκουρη Καθηγήτρια
Διεθνές Πανεπιστήμιο της Ελλάδος (ΔΙΠΑΕ)

Η θεματική της διημερίδας

Η διημερίδα «ΤΟΠΙΑ ΤΟΠΙΩΝ» προσκάλεσε ομιλητές για εισηγήσεις σχετικές με περιπτώσεις σχεδιασμού τοπίου, αστικού και φυσικού, σε διαφορετικές κλίμακες, διαφορετικές συνθήκες και διαφορετικά επίπεδα επεξεργασίας. Το σύνολο των προκλήσεων που συζητούνται εδώ κωδικοποιούνται σε δύο βασικές, αλλά όχι αποκλειστικές κατηγορίες προβληματισμών. Η πρώτη κατηγορία σχετίζεται με τις προκλήσεις του σχεδιασμού του τοπίου της Δράμας, των Σερρών και της ευρύτερης περιοχής της βόρειας Ελλάδας, ενώ η δεύτερη αφορά σε συνθετικές προκλήσεις διαφορετικών περιοχών του ελληνικού τοπίου.

Το τεύχος οργανώνεται σε δύο μέρη, τα οποία συνολικά περιλαμβάνουν τις περιλήψεις των εισηγήσεων είκοσι ομιλητών. Το ένθετο του οπτικού υλικού συνδέεται ποικιλοτρόπως με το υλικό των εισηγήσεων της διημερίδας.

Μέσα από τις θεωρητικές προσεγγίσεις και τις συνθετικές πρακτικές που συζητούνται εδώ αρθρώνεται ένας άξονας προβληματισμών που αναδύονται από την επίγνωση τόσο της φυσικής όσο και της πολιτισμικής συνοχής και ευρύτητας του τοπίου. Η κοινωνική, η περιβαλλοντική αλλά και η οικολογική πτυχή του τοποθετούνται στο επίκεντρο μεταλλάξεων και χωρικών μεταβάσεων. Οι συνθετικοί χειρισμοί και η κριτική των προσκεκλημένων ομιλητών αφορούν σε παρεμβάσεις διαβαθμισμένης αλληλεπίδρασης μεταξύ αστικών και φυσικών στοιχείων, αλλά και στη διαμόρφωση νέων και, σε κάποιον βαθμό, πολυπλοκότερων συνθηκών.

Δέσποινα Ζαβράκα
Επίκουρη Καθηγήτρια
Αρχιτεκτονικού σχεδιασμού & Αρχιτεκτονικής Τοπίου
Διεθνές Πανεπιστήμιο της Ελλάδος (ΔΙΠΑΕ)

Μέρος 1ο

Έργα αρχιτεκτονικής τοπίου.
Το «νέο» και η συμβολή στη σύγχρονη ελληνική πόλη.

Μαίρη Ανανιάδου-Τζημοπούλου
Ομότιμη Καθηγήτρια Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

Στη μελέτη ή έργο σχεδιασμού αστικού τοπίου επικεντρώνεται η εισήγηση. Τονίζει το «νέο» που επιφέρει στη θεώρηση και πρακτική σχεδιασμού για τη βελτίωση της εικόνας, της ποιότητας ζωής και την βιωσιμότητα, από τη δεκαετία του '70, στη σύγχρονη ελληνική πόλη.

Η καινοτομία τότε, μεταστροφής από θεωρίες του κενού και του πλήρους, σε εκείνες του τοπίου για την κατανόηση, ερμηνεία και προοπτική του χώρου της πόλης, διαχρονικά συμβάλλει και εξελίσσεται, θεωρητικά και εφαρμοσμένα. Η καθιερωμένη στο πλαίσιο αυτό, από τη δεκαετία του '80, προσέγγιση της αρχιτεκτονικής τοπίου ως κοινωνικο-οικολογική και αντιληπτική, εφαρμόστηκε πρόδρομα και επεκτείνεται έως τις μέρες μας σε έργα ανασχεδιασμού του πολιτισμικού τοπίου ελληνικών πόλεων, ανεξαρτήτως κλίμακας, από τις πηγές της Αγ. Βαρβάρας, Δράμα '82-'84, τους κήπους του Πασά, Θεσσαλονίκη '93, Α΄ Βραβείο, το Ολυμπιακό κέντρο Αγίου Κοσμά, Αθήνα 2004, την αναβάθμιση τοπίου Βέροιας 2010, σχεδιάζονται τοποθεσίες και δίκτυα. Ή προτείνονται ανασυντάξεις τοπίου πόλεων, όπως π.χ. των Σερρών, της Θεσσαλονίκης κ.ά. ή αστικές παρεμβάσεις και αναπλάσεις όπως Θεσσαλονίκη, Κόδρα, '95 Β΄ Βραβείο, Αγ. Σοφία, 2013 Β΄ Βραβείο κ.ά.

Η δυναμική του τοπίου ως συγκριτικό πλεονέκτημα στον σχεδιασμό του χώρου της πόλης αναδεικνύεται μέσα από την παρουσίαση κάποιων εξ αυτών.

Τοπία Πολιτισμού: Το «τοπίο» όρος φυσικά, κοινωνικά και γνωσιολογικά κεντρικός.

Κωνσταντίνος Μωραΐτης

Ομότιμος Καθηγητής Εθνικού Μετσοβίου Πολυτεχνείου

Εξακολουθούμε να συσχετίζουμε τον όρο «τοπίο» με το φυσικό υπόβαθρο του τόπου, κύρια και με το ενδιαφέρον μας για την περιβαλλοντική ποιότητα των όρων ζωής μας. Για την περιβαλλοντική αιτούμενη ποιότητα των πόλεών μας και την εφαρμογή της «τοπιακής πολεοδομίας» (landscape urbanism), για παράδειγμα. Με την προσέγγισή μας αυτή, εντούτοις, περιορίζουμε σημαντικά την ισχύ του όρου «τοπίο» για τις σύγχρονες και για τις καταγωγικές για τον σημερινό πολιτισμό νεωτερικές κοινωνίες. Ο όρος «τοπίο» περιγράφει, πέρα από το φυσικό υπόβαθρο των τόπων, το υλικό υπόβαθρό τους γενικά, «φυσικό ή/και ανθρωπογενές» και, μαζί τους, τη συνολική πολιτισμική παραγωγή των κοινωνιών: αντίληψη, ερμηνεία, παράσταση και κάθε λογής διαμόρφωση του τόπου. Τη συνολική πολιτισμική παραγωγή, επομένως, που «εκφύεται» από τους τόπους, που αναδύεται από αυτούς και επιστρέφει σε αυτούς για να τους επηρεάσει.

Αν όμως η προηγούμενη επεξήγηση του όρου «τοπίο» μπορεί να διεκδικήσει γενικότερη ιστορική ισχύ, στην περίοδο που διανύουμε, ειδικότερα η αναφορά στο τοπίο αποκτά θέση επιστημολογικά και επιστημικά κεντρική. Αναλαμβάνει να διερμηνεύσει, ως εννοιακό πεδίο, όχι μόνο το ενδιαφέρον μας για τον τόπο και την περιβαλλοντική μας ευαισθησία, αλλά επιπλέον μια σειρά από ειδικότερες σύγχρονες πολιτισμικές κατακτήσεις, καθοριστικές για την ταυτότητα των σύγχρονων κοινωνιών. Αναλαμβάνει να συσχετιστεί με την εποπτεία της τοπολογικής μορφογένεσης, με το επιγενετικό τοπίο της εξελικτικής βιολογίας ή να συνταχθεί με τον παραμετρικό σχεδιασμό. Με την τελευταία αυτή προσέγγιση, δεν καθορίζει μόνο τη σύγχρονή μας αρχιτεκτονική τοπίου, αλλά ακόμη τον αστικό σχεδιασμό γενικά, τον αρχιτεκτονικό κτιριακό σχεδιασμό, όπως και τον σχεδιασμό του εσωτερικού χώρου και του αντικειμένου. Έτσι το τοπίο αναφέρεται στις γενικότερες απαιτήσεις αυτού που ο Félix Guattari περιγράφει ως «οικοσοφία». Σε μια οικολογία, δηλαδή, που δεν είναι μόνο φυσικού-περιβαλλοντικού προσανατολισμού, αλλά είναι επίσης κοινωνικά κεντρική και νοητικά-γνωσιολογικά κεντρική.

3 Τοπία ίασης

Έλλη Παγκάλου
Αρχιτέκτων Τοπίου

Στην εισήγηση «Τοπία ίασης» αναδεικνύεται πως το Τοπίο περιέχει και προϋποθέτει, ήδη, χωρικά και ποιοτικά, ιαματικές και θεραπευτικές παραμέτρους, στη βάση της διαρκούς προσπάθειας ζωτικής επανασύνδεσης ανθρώπου και τόπου μέσω του σχεδιασμού τοπίου και της αποκατάστασης της μεταξύ τους ισορροπίας.

Ξεκινώντας από την πεποίθηση ότι ο σχεδιασμός τοπίου είναι εγγενώς μια χειρονομία επανενεργοποίησης και ενδυνάμωσης, η εισήγηση «Τοπία ίασης» θα προσεγγίσει την εννοιολογική πολλαπλότητα των θεραπευτικών τοπίων στη σύγχρονη εποχή, μέσα από τα πιο στέρεα παραδείγματα των θεραπευτικών κήπων, όπως και εμφανίζονται στα σύγχρονα νοσοκομεία, μέχρι κάθε άτυπο τοπίο που συναντούμε στον αστικό ή φυσικό χώρο, το οποίο δημιουργεί και, ταυτόχρονα, προφυλάσσει έναν φυσικό ρυθμό ζωής.

Σενάρια για το μέλλον του αστικού κενού

Τίτη Παπαδοπούλου

Ομότιμη Καθηγήτρια Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

Πρόσφατα η ΔΕΘ ανακοίνωσε την πρόθεσή της να προχωρήσει σε επανασχεδιασμό και ανακατασκευή των εγκαταστάσεών της, παρατείνοντας τη λειτουργία της στη θέση που κατέχει ως σήμερα στο ανατολικό αστικό ρήγμα της Θεσσαλονίκης.

Η μεταφορά της ΔΕΘ σε νέα θέση, στο όρια του πολεοδομικού συγκροτήματος, αποτελούσε τα τελευταία χρόνια μιαν ευχή. Η προσδοκία της μεταφοράς δεν προσβλέπει απλώς στην καλλίτερη λειτουργία της εμπορικής έκθεσης στη νέα θέση, αλλά αποβλέπει στην απόδοση της δεσμευμένης σήμερα έκτασης από τη ΔΕΘ στην πόλη, ώστε να εξυπηρετεί κρίσιμες λειτουργίες δημόσιου χαρακτήρα σε ένα πάρκο μεικτών χρήσεων.

Αδιάφορη για τη θέση της στον αστικό χώρο και προσαρμοσμένη στην οικονομική εκλογίκευση, η Εμπορική Έκθεση της Θεσσαλονίκης λειτουργεί σήμερα με χαρακτηριστικά θεματικού πάρκου και ελεγχόμενου χώρου αναψυχής ενώ αποβλέπει σε έναν χώρο-εργαλείο που θα διευκολύνει τη διαχείριση ροών επισκεπτών που η ίδια παράγει.

Αν ο διάλογος ανάμεσα στα οικολογικά συστήματα και τα συστήματα οικονομίας, κοινωνίας, πολιτισμού και υποδομών μοιάζει να είναι το κλειδί για τον επανασχεδιασμό της περιοχής της ΔΕΘ, μια διεπιστημονική διαβούλευση για το ανατολικό αστικό ρήγμα της Θεσσαλονίκης γενικότερα είναι χρήσιμη προκειμένου να αναχαιτίσει τη μονομερή διεκδίκηση των διαθέσιμων χώρων, ενώ το υβριδικό αντικείμενο του Landscape Urbanism έχει να προσφέρει πολλά σε μια διεθνή επιστημονική διαβούλευση για την περιοχή που αναζητά την ταυτότητά της και επίκαιρες λειτουργίες.

Η «εκπαίδευση» του βλέμματος

Δημήτρης Πολυχρονόπουλος
Καθηγητής Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης
Μαρία Γρηγοριάδου

Επίκουρη Καθηγήτρια Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης

Κάθε Τοπίο αναδύεται ως μια μοναδική ανακατασκευή και ερμηνεία του Τόπου. Προϋποθέτει μια εσωτερική διεργασία του υποκειμένου, ένα σταδιακό κτίσιμο σχέσεων, οικειοποίησης και κατανόησης της Φύσης, που απορρέει από το πνεύμα της εποχής (zeitgeist) και του Τόπου (Genius loci). Οι προσωπικές και συλλογικές μνήμες (Cf. Boyer, M. Halbwachs, κ.ά.), καθώς και η ικανότητα συγκρότησης νοητικών αναπαραστάσεων έχουν τη δική τους ιδιαίτερη σημασία μέσα σε αυτή τη διεργασία. Σε αυτό το πλαίσιο, θα εξεταστεί, στην εισήγηση, η συμβολή του Τοπίου τόσο στην απόδοση ενός ευρύτερου καθορισμού του αντικειμένου, όσο και στην πρακτική της διδακτικής του αρχιτεκτονικού σχεδιασμού.

Πώς θα μπορούσε η αρχιτεκτονική να συμβάλει στην ολοκλήρωση του νοήματος και της ταυτότητας των μοναδικών Τοπίων; Αν παραβάλουμε τις σκέψεις του Heidegger στο κείμενο της διάλεξής του «Οικοδομώ Οικώ Σκέφτομαι» θα μπορούσε να γίνει αποδεκτό ότι ένα Τοπίο δύναται να γεννηθεί από την ίδια την παρέμβαση σε αυτό (διάλεξη στο πλαίσιο της συζήτησης στο Ντάρμστατ περί «ανθρώπου και χώρου», 1951), θέση που μπορεί να ειπωθεί και αντικατοπτρικά, αν δεχτούμε ότι η αρχιτεκτονική θα μπορούσε να θεωρηθεί ως ένας μετασχηματισμός αυτού που υπάρχει από πριν, ως μια διαδικασία που καθορίζεται από το Τοπίο και, στη συνέχεια, γεννά νέα Τοπία από τον μετασχηματισμό των παλιών.

Σε κάθε περίπτωση το κυρίαρχο στοιχείο στην αρχιτεκτονική δε θα μπορούσε να είναι οι χωρικές συνθήκες και η περιγραφή τους, αλλά τα ίδια τα πράγματα και οι μεταξύ τους σχέσεις (Chr. Tilley, A Phenomenology of Landscape, Ed. BERG, 1994). Για αυτό και στη διδακτική της αρχιτεκτονικής, ο τόπος αποκτά σταδιακά τα ουσιώδη χαρακτηριστικά του μέσα από το γεγονός ότι πρόκειται, με κάποιο τρόπο, να κατοικηθεί. Έστω και με την απουσία αυτού που στενά συνήθως αντιλαμβανόμαστε ως κατασκευή κατοίκησης, καθώς η έννοια της κατοίκησης εδώ, αναδύεται, κυρίως, με τη γέννηση και μεταβολή των σχέσεων ανάμεσα στο υποκείμενο και τον τόπο.

Το τοπίο στη διδακτική του και όχι μόνο συμβολή, αποδεικνύεται μια σπουδαία πολιτισμική κατασκευή που γεννιέται από τις δράσεις και τους συμβολισμούς κάθε εποχής, ένα σύνολο δημιουργημένων παραστάσεων που διαβάζονται με προϋπόθεση την κατανόηση τη γλώσσας που τις δημιούργησε. Είναι δομημένος και συγκεκριμένος τρόπος θέασης, της περιβάλλουσας υλικότητας, διόλου αθώς στο βαθμό που υπάρχει και λειτουργεί ως κυρίαρχη οπτική ιδεολογία κάθε εποχής όπως υποστήριξε ο Denis Cosgrove (D. Cosgrove et al., The Iconography of Landscape, Cambridge University Press 1988).

Είναι αναμενόμενο αλλά και φυσικό, ότι καθώς το ανθρώπινο σώμα συνιστά το κέντρο διαμεσολάβησης και αλληλεπίδρασης ανάμεσα στη σκέψη και τον κόσμο (Merleau Ponty/ L'Oeil et l'Esprit, Ed. Gallimard 1964), η συνείδηση και μόνο μιας τέτοιας συνθήκης αρκεί για να γεννήσει ένα σαφή διαχωρισμό ανάμεσα στο σκεπτόμενο υποκείμενο, που αντιλαμβάνεται και το Τοπίο ως πεδίο ερμηνείας και ανάδρασης. Σε αυτή όμως τη σχέση συχνά εμφιλοχωρεί μια καλά ριζωμένη αντίληψη του εξευγενισμού. Μιας «φιλικής» κυριαρχίας πάνω σε ό,τι αντιλαμβανόμαστε σαν αντι- κείμενο Τοπίο. Η προσέγγιση αυτή εύκολα αποδεκτή ανάμεσα σε πολλούς φοιτητές αλλά και διδάσκοντες γίνεται συχνά εμπόδιο στην ανάπτυξη μιας διαλεκτικής σχέσης με τον Τόπο, καθώς ήδη στα πρώτα βήματα του

σχεδιασμού, επικρατούν στρεβλές επιρροές από κακώς εννοούμενα αναγεννησιακά πρότυπα, το νεοκλασικισμό αλλά και σύγχρονες μεταμοντέρνες εφαρμογές του Landscape, ζητήματα κρίσιμα πάνω στα οποία έχουν κατά καιρούς τοποθετηθεί σημαντικοί Έλληνες δημιουργοί της γενιάς του '30 και έπειτα, όπως, Τσαρούχης, Μόραλης, Κωνσταντινίδης, Ελύτης, Πικιώνης και άλλοι. Αυτή η διαπίστωση, θα λέγαμε ότι συνιστά μια υπολογίσιμη δυσκολία που σταθερά αντιμετωπίζουμε στη διδασκαλία του σχεδιασμού στη σχέση του με το Τοπίο καθώς άλλοτε δεν κατανοείται ή προσεγγίζεται εκ του προχείρου και άλλοτε αντιμετωπίζεται(τοπίο) ως ένα πεδίο επίδειξης σχεδιαστικών ικανοτήτων και επιβολής με αναφορά σε συγκεκριμένα σχεδιαστικά πρότυπα.

Στο πλαίσιο αυτό διάφοροι προβληματισμοί έχουν αναπτυχθεί στα μαθήματα αρχιτεκτονικού σχεδιασμού που δίνουν έμφαση στη σχέση της αρχιτεκτονικής σύνθεσης με το Τοπίο, όπως στο μάθημα Αρχιτεκτονική Σύνθεση 9B με τίτλο «Αρχιτεκτονική και τοπίο» όπου κύριο μέρος του αντικειμένου του αποτελεί η πολύπλευρη αντιμετώπιση της φυσιογνωμίας του τοπίου και των μεταβαλλόμενων ορίων ανάμεσα στο «φυσικό» και «τεχνητό» στην πορεία εξέλιξης του αρχιτεκτονικού σχεδιασμού. Αλλά και σε μικρότερα, περισσότερο στοχευμένα μαθήματα επιλογής, όπως «Τοπίο και Αρχιτεκτονική» 7ου εξ., «Δημόσιοι υπαίθριοι χώροι» 8ου εξ., όπου οι φοιτητές καλούνται να επεξεργαστούν εναλλακτικές σχέσεις αρχιτεκτονικών εγκαταστάσεων μέσα στο περιβάλλον τους, δίνοντας ιδιαίτερη σημασία στην προσπάθεια ανίχνευσης της μοναδικότητας των επιλεγμένων τόπων, στους οποίους πρόκειται να αναπτυχθούν τα προτεινόμενα προγράμματα.

**Το μεσοπολεμικό τεχνικό-αγροτικό τοπίο
των πεδιάδων του Στρυμόνα και του Αξιού:
Η διαμόρφωση και ανάδειξη του
μέσα από το ερευνητικό πρόγραμμα
MODSCAPES-HERA.**

Βίλμα Χαστάογλου

Ομότιμη Καθηγήτρια Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

Τα μεγάλα εγγειοβελτιωτικά έργα που εκτελέστηκαν στη Μακεδονία, συνδεδεμένα με την προσφυγική εγκατάσταση του 1923, μεταμόρφωσαν τις βαλτώδεις και κατακλυζόμενες πεδιάδες του Αξιού και του Στρυμόνα, πεδία της παραδοσιακής ζωής στην οθωμανική περίοδο, σε μοντερνιστικά αγροτο-τεχνικά τοπία. Ενταγμένα στην περίοδο του βενιζελικού εκσυγχρονισμού και του πολεοδομικού μοντερνισμού, συνδυάστηκαν με τη δημιουργία νέων χωριών, τυποποιημένων αγροτικών κατοικιών και τακτικά διατεταγμένων αγρών και αγροκτημάτων. Σήμερα, τα υλικά ίχνη τους, οι εγκαταστάσεις και τα κτίσματα, οι καλλιέργειες και ο μηχανικός εξοπλισμός, συνιστούν μια ελάχιστα γνωστή και αναξιοποίητη πολιτιστική κληρονομιά της περιοχής.

Η εισήγηση θα παρουσιάσει τη δημιουργία του αγροτο-τεχνικού τοπίου αναλύοντας μεθοδολογικά τα επίπεδα που το συνθέτουν: τα τεχνικά και περιβαλλοντικά στοιχεία των εγγειοβελτιωτικών έργων, τον σχεδιασμό των αγροτικών προσφυγικών οικισμών, την αρχιτεκτονική των αγροτικών κατοικιών και κοινοτικών κτισμάτων, τα πεδία εργασίας -αγρούς και αγροκτήματα- και την ανάδειξή τους στην ιστορική στρωματογραφία της περιοχής. Βασίζεται σε έρευνα που έγινε το 2017-2019, στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Ερευνητικού Προγράμματος MODSCAPES-HERA, για τα μοντερνιστικά αγροτικά τοπία του ευρωπαϊκού χώρου.

Παρατηρητήριο Υπαίθρου Κρήτης

Νίκος Σκουτέλης
Καθηγητής Πολυτεχνείου Κρήτης

Το Παρατηρητήριο Υπαίθρου Κρήτης (ΠΥΚ), είναι το αποτέλεσμα σύμπραξης της Περιφέρειας Κρήτης (πολιτική βούληση/ χρηματοδότηση) του Πολυτεχνείου Κρήτης (επιστημονική ευθύνη) και του Πλοηγού Εκπαιδευτική-Αναπτυξιακή (συντονισμός/ διαχείριση βάσης δεδομένων), η σύσταση του οποίου ανακοινώθηκε την 26η Αυγούστου 2019 στην Περιφέρεια Κρήτης.

Το Παρατηρητήριο, διανύει τον πρώτο χρόνο της πιλοτικής εφαρμογής του, με σκοπό να οργανωθεί ως ένα ευέλικτο, διεπιστημονικό εργαλείο, ικανό να καταγράφει και να υποστηρίζει τη σύγχρονη πολυκεντρικότητα της υπαίθρου, προτείνοντάς της έναν νέο αναπτυξιακό ρόλο και αναδεικνύοντας μια νέα ελκυστικότητα, προσαρμοσμένης στις αξίες και στα νοήματα που εμπεριέχει.

Έχουν προωθηθεί δύο μελέτες/ έρευνες που σκοπό έχουν την ανάδειξη της περαιτέρω εξέλιξης του ΠΥΚ. Η πρώτη αφορά στο Οροπέδιο Λασιθίου, την ανάδειξη της φυσιογνωμίας, των προβλημάτων και της δυναμικής του χώρου, ενώ, στη συνέχεια, ως πιλοτική έρευνα, θα καλύψει ολόκληρη την Κρήτη. Η δεύτερη αφορά σε μια κάθετη ως προς τον χώρο διερεύνηση, η οποία διατρέχει κατά μήκος το νησί ακολουθώντας το ευρωπαϊκό μονοπάτι E4. Σκοπός μας εδώ, είναι να αναδείξουμε τους οικισμούς εκείνους της ενδοχώρας οι οποίοι θα μπορούσαν με γνώμονα την πορεία του μονοπατιού, να δεχτούν δράσεις αναπτυξιακές σε όλα τα επίπεδα. Η συμμετοχή θα προσπαθήσει να επανασυνδέσει τη συζήτηση γύρω από το τοπίο με την πραγματική του κλίμακα, γεγονός που διαφεύγει όλο και περισσότερο στην ελληνική μας πράξη.

Τοπίο και υψηλά κτήρια: Η περίπτωση του Αττικού τοπίου και του Ελληνικού.

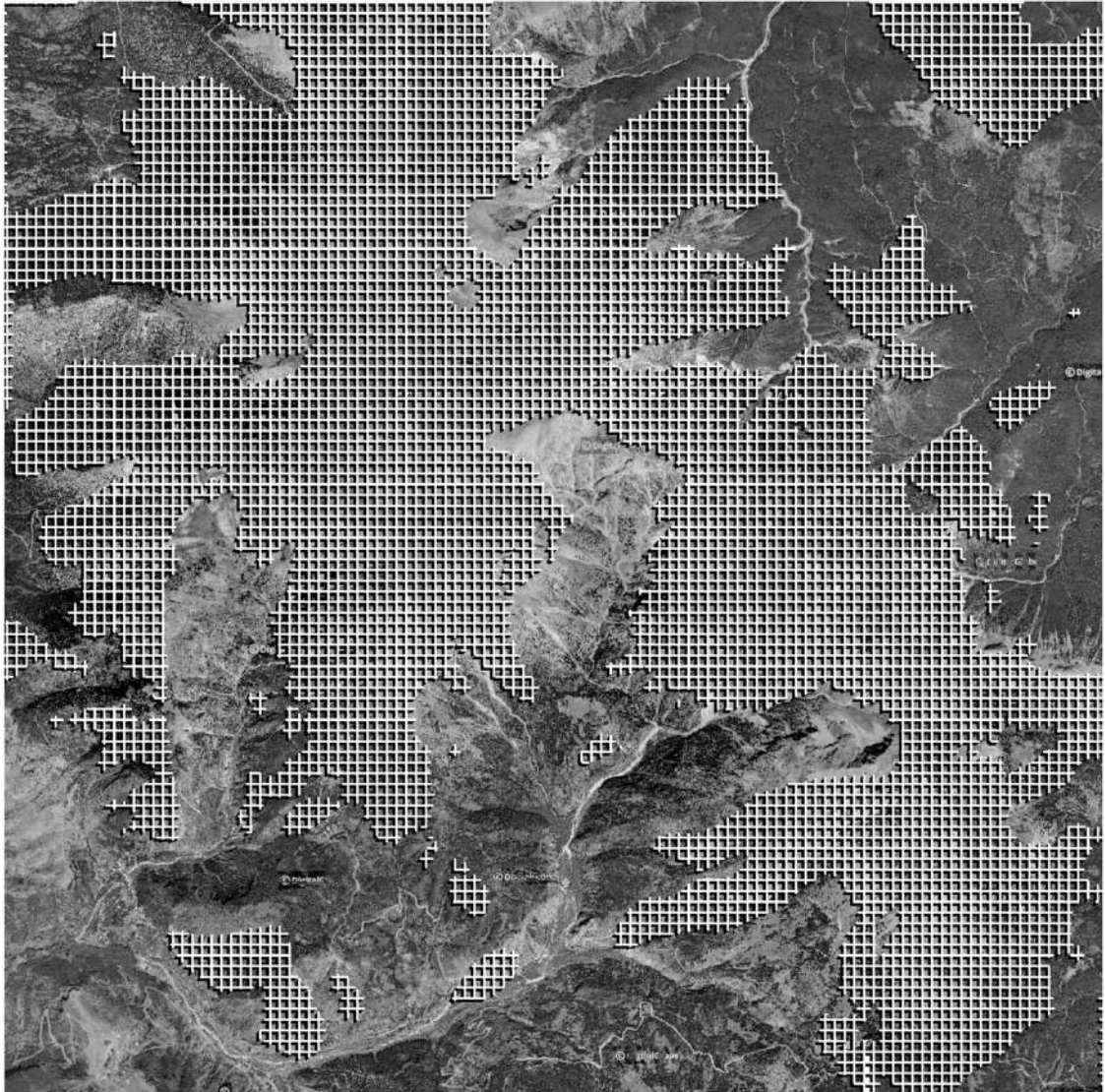
Γεώργιος Α. Πανέτσος
Καθηγητής Πανεπιστημίου Πατρών

Στον βραχύ και μάλλον πληκτικό διάλογο για την αναβίωση της αρχιτεκτονικής των υψηλών κτηρίων στην Ελλάδα με αφορμή την ανάπτυξη του πρώην αεροδρομίου του Ελληνικού διατυπώθηκε από επίσημα χείλη ο γενικόλογος αφορισμός ότι «οι ουρανοξύστες δεν συνάδουν με το Αττικό τοπίο».

Το άθικτο ακόμα Αττικό τοπίο περιγράφεται λεπτομερώς στην περιηγητική φιλολογία του 18ου και του 19ου αιώνα, της περιόδου, δηλαδή, κατά την οποία συντελέσθηκε η κωδικοποίησή του ως πολιτισμικού τοπίου αφορώντος την κλασική αρχαιότητα. Η μελέτη των κειμένων και των εικονιστικών τεκμηρίων - σχεδιαστικών αναπαραστάσεων αρχικά και, στη συνέχεια, φωτογραφικών αποτυπώσεων - επιτρέπει πλέον τον ακριβή τοπικό προσδιορισμό - περιορισμό του στις όχθες του Ιλισσού και, ειδικότερα, στην περιοχή που σήμερα βρίσκεται, σχεδόν πλήρως αλλοιωμένη, μεταξύ Χίλτον και Φιξ.

Κατά τον 20ο αιώνα το Αττικό τοπίο επεκτείνεται ως το Γαλάτσι και την Καισαριανή, ώστε να συμπεριλάβει και την Βυζαντινή, όχι όμως και την Μεταβυζαντινή διάσταση. Κατά συνέπεια, το ερώτημα της καταλληλότητας των υψηλών κτηρίων τίθεται πλέον όχι σε σχέση με την κληρονομιά ή την ιδεολογία, αλλά μέσα στο πλαίσιο της σύγχρονης αστικής διάχυσης, που δεν στιγματίζει απλώς, αλλά κυριαρχεί συνολικά επάνω στο τοπίο, φυσικό ή πολιτισμικό. Μέσα σε αυτό πρέπει και να απαντηθεί.

Ένθετο εικόνων

I

«Ενθάδε Λίθος»

Αναπαράσταση εξορυκτικών εδαφών
στην ευρύτερη περιοχή του Νομού Δράμας

I
© 2020 Αναστάσιος Τέλλιος, Άρτεμις Βαλυράκη, Ειρήνη Παρθενίδου
Τμήμα Αρχιτεκτόνων ΑΠΘ, Ερευνητική μονάδα INNEN

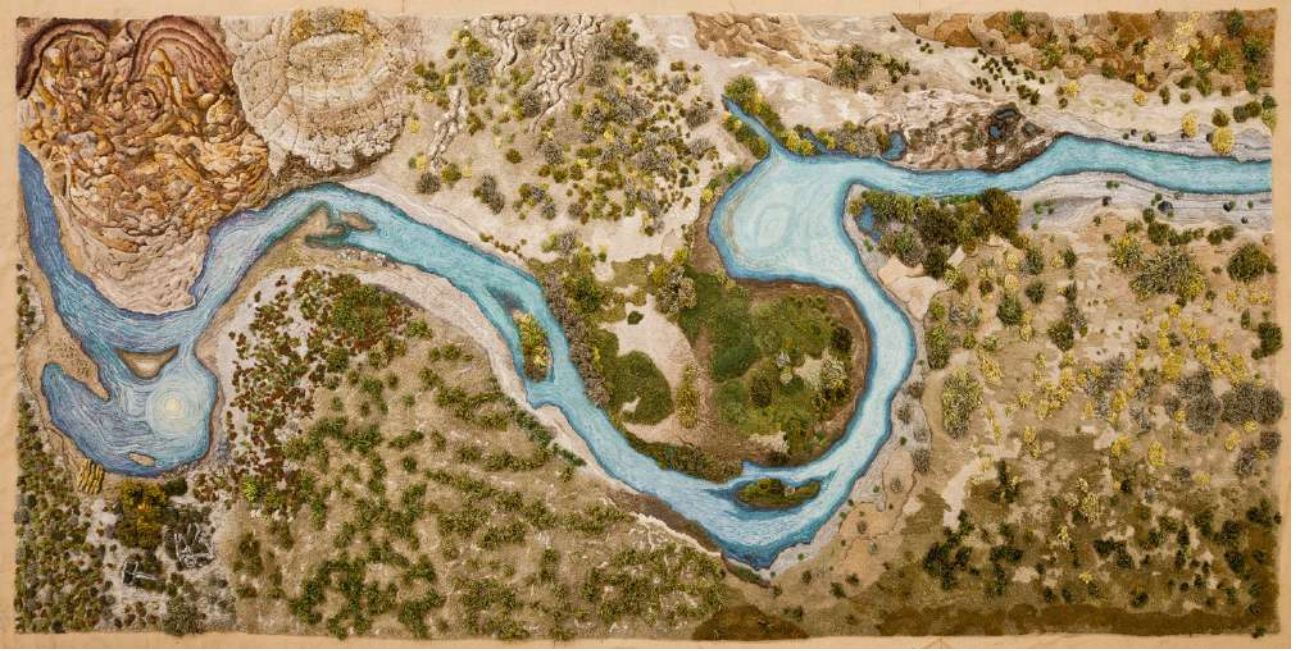
II
Πάρκο Σταύρος Νιάρχος

II
© 2020 Γιώργης Γερόλυμπος

III
«Σύγχρονες Αρχαιολογίες»
Τοπία κατοίκησης υπό εξαφάνιση
στην ευρύτερη περιοχή του Νομού Κοζάνης.

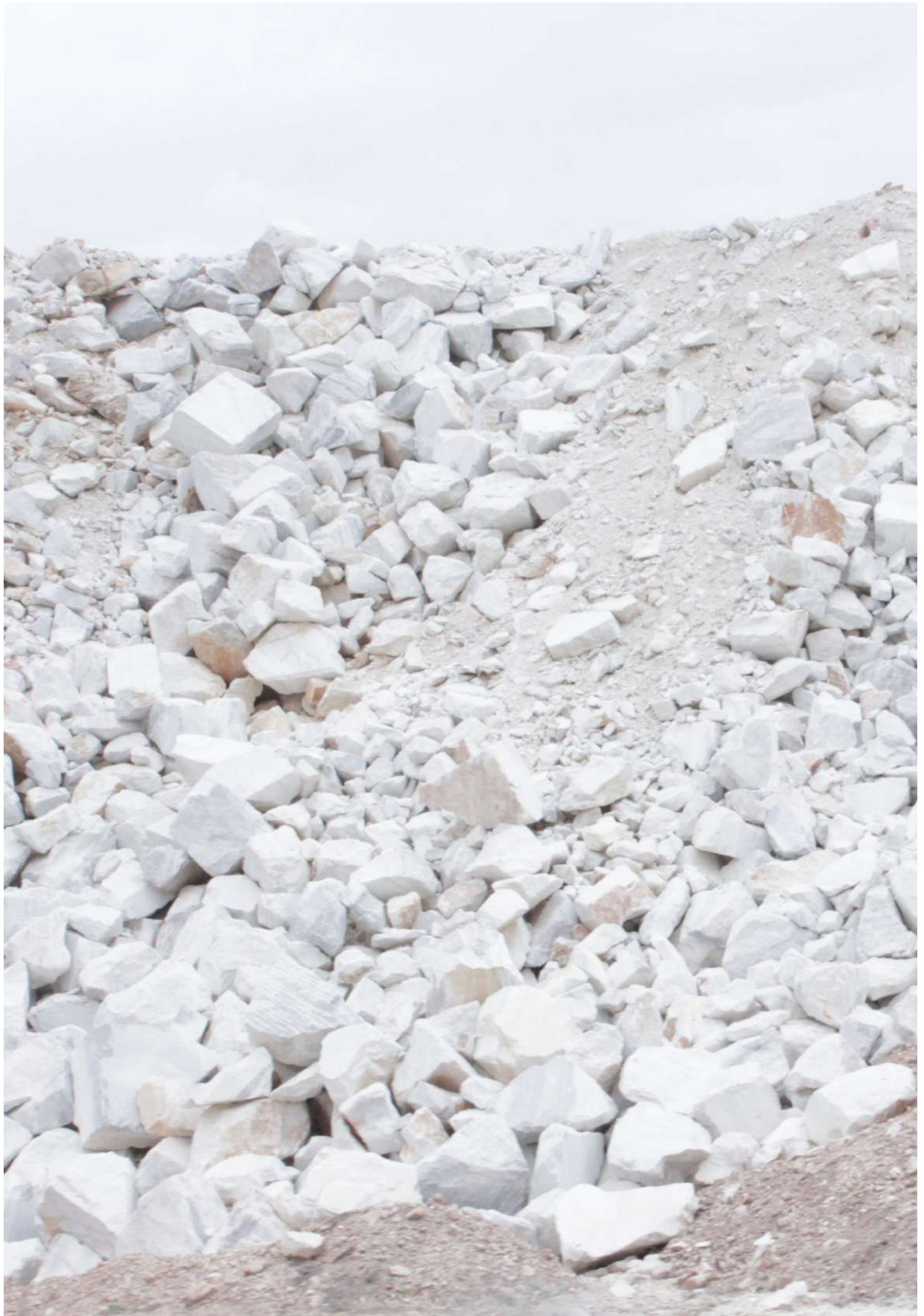
ΠΙ
© 2020 Αναστάσιος Τέλλιος, Γιώργος Πακαλίδης /
Τμήμα Αρχιτεκτόνων ΑΠΘ, Ερευνητική μονάδα INNEN

IV
'Santa Cruz River'

IV
© 2020 Alexandra Kehayoglou studio

Μέρος 2ο

Σιωπηλά τοπία.

Μια επισκόπηση των διατυπωμένων προθέσεων
του Α΄ Βραβείου στον Πανελλήνιο Διαγωνισμό ιδεών
για τον «Τοπιακό επαναπροσδιορισμό
και παραγωγική επανένταξη της εξωτερικής απόθεσης του
ορυχείου Αμυνταίου».

Δημήτρης Πολυχρονόπουλος
Καθηγητής Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης
Μαρία Γρηγοριάδου
Επίκουρη Καθηγήτρια Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης

Η ιδέα, η εικόνα και μόνο, ενός τοπίου «βιολογικά» ανενεργού έχει τη δύναμη να μας φέρει σε μια οριακή συνθήκη θραύσης κάθε πρότερης γνώσης μας για το τοπίο καθαυτό, συμπεριλαμβανόμενης κάθε κατανόησης αισθητικής ή ηθικής προέλευσης για αυτό.

Αν οι συνθήκες εγκατάλειψης ή καταστροφής, είδαμε στο παρελθόν ότι μπόρεσαν να ξετυλίξουν το νήμα μιας μυθοπλαστικής, εικαστικής ή κινηματογραφικής ποιητικής πάνω σε αυτό, στον αντίποδα η αντίληψη μιας ανενεργής κατάστασης, μιας αδιευκρίνιστης, αδιατάραχτης, σιωπηλής αναμονής ορίζει από μόνη της ένα αδιέξοδο. Μοιάζει εδώ, κάθε πορεία κατανόησης, με δύσβατο μονοπάτι που σταματά αιφνίδια σε όρια μη προσπελάσιμα, κατά το πώς ο Heidegger το εξηγεί στον τίτλο 'Holzwege'.

Το υποκείμενο καθώς, στην περίπτωσή μας, δεν έχει σημεία αναφοράς που να στραφεί (intentio) για να σχετιστεί ποιητικά προς το αντικείμενο (τοπίο), έρχεται αντιμέτωπο με την αδυναμία οποιασδήποτε ανάταξης ή θεματοποίησης του τόπου.

Στο σημείο αυτό οφείλουμε να ξαναδούμε το όλο, από την αρχή, με κάθε δυνατή αναδιατύπωση του αριστοτελικού «τί ἦν εἶναι» για τον τόπο αυτό. Με άλλα λόγια να σταθούμε στο ποια ήταν να είναι η φύση του. Και με τη θέση αυτή σαν σημείο μιας εκκίνησης και αναγνώρισης ενός πιθανού διεξόδου, να στραφούμε σε μια ανάταξη, μια αντιστροφή του παρόντος κρυμμένου και σιωπηλού τοπίου, της αθέατης «φόδρας» κάτω από το προφανές. Καθώς αυτή εδώ, η σιωπηλή εκδοχή του μη ενεργού τόπου, κρύβει στη «φόδρα» της όλες τις επικείμενες, μελλοντικές εικόνες και ενέργειες στον τόπο, κατά μια ατελή αναλογία προς το νόημα που έδινε ο Ν. Καρούζος, στη σιωπή, «η σιωπή είναι η φόδρα της ομιλίας και όλων των κραυγών, των ουρλιαχτών, των θορύβων...».

Η εισήγηση είναι ένα πλησίασμα των συνθηκών σε μια από τις μεγαλύτερες υποβαθμισμένες περιβαλλοντικά περιοχές της Δυτικής Μακεδονίας, ένα θαμμένο φυσικό τοπίο και οικοσύστημα κάτω από χιλιάδες τόνους τελικών αποθέσεων των γειτονικών Ορυχείων. Πρόκειται για την περιοχή της εξωτερικής απόθεσης του ορυχείου του

Αμυνταίου της ΔΕΗ, η λειτουργία του οποίου ξεκίνησε το 1984 και σταδιακά απλώθηκε σε μια αχανή έκταση 22.000 στρεμμάτων. Η περιοχή αυτή, αποτέλεσμα πολυετών αποθέσεων, είναι σήμερα μια περιβαλλοντικά νεκρή ζώνη με ασταθές έδαφος, έλλειψη υδάτινων πόρων, ζωής και βλάστησης.

**Γραφές τοπίου σε πρώην εξορυκτικά εδάφη:
Μια διαδικασία μετασχηματισμού σε εξέλιξη,
με αφορμή τους τοπιακούς διαγωνισμούς της ΔΕΗ
στα ορυχεία Πτολεμαΐδας και Αμυνταίου.**

Πανίτα Καραμανέα
Επίκουρη Καθηγήτρια Πολυτεχνείου Κρήτης

Ο σχεδιασμός με τα εργαλεία του τοπίου, από τη φύση και με τη φύση, μπορεί να αποτελέσει μια δημιουργική πρόκληση και πηγή έμπνευσης για έναν αρχιτέκτονα. Η εισήγηση θα προσπαθήσει να αναδείξει πώς η συνθετική διαδικασία όταν εμπλουτίζεται με τις τοπιακές σχεδιαστικές παραμέτρους και την αξιοποίηση της φύσης ως δομικό εργαλείο, δίνει ένα οικολογικά αειφόρο, βιώσιμο και εν δυνάμει μεταβαλλόμενο στον χρόνο δημιούργημα. Η μεθοδολογία προσέγγισης γίνεται μέσα από έργα σχεδιασμού που χρησιμοποιούν και εφαρμόζουν τοπιακά εργαλεία. Συγκεκριμένα πρόκειται για βραβεία αρχιτεκτονικών διαγωνισμών με τίτλους «eco_corridors-οικολογικές διαδρομές» και «τοπία μεταβολισμού».

«eco_corridors - οικολογικές διαδρομές»

Ανάπλαση και Επανάχρηση πρώην εξορυκτικών περιοχών λιγνίτη στην περιοχή της Δυτικής Μακεδονίας. Πρόκειται για έναν καινοτόμο αρχιτεκτονικό διαγωνισμό ανάπλασης τοπίου μιας έκτασης 190 εκταρίων. Η πρόταση δημιουργεί ένα μεγάλης κλίμακας πάρκο αειφορίας και οικολογίας, σε περιοχή πρώην εξορυκτικής δραστηριότητας λιγνίτη, σχεδιάζοντας την περιοχή «με τη φύση», αναδεικνύοντας τις αρετές της και αποκαθιστώντας τα τρωτά της σημεία.

«τοπία μεταβολισμού»

Τοπιακός Επαναπροσδιορισμός και Παραγωγική Επανένταξη της εξωτερικής απόθεσης του Ορυχείου Αμυνταίου. Πρόκειται για έναν χωροταξικό αρχιτεκτονικό διαγωνισμό ανάπλασης τοπίου μιας έκτασης 2200 εκταρίων. Στόχος της πρότασης είναι η οικολογική και περιβαλλοντική αποκατάσταση και ο μετασχηματισμός του αλλοιωμένου τοπίου εξόρυξης λιγνίτη, σε έναν τόπο ρυθμιστή των διαδικασιών ανασυγκρότησης. Το παραγόμενο αποτέλεσμα διέπεται από διαδικασίες τοπιακού μεταβολισμού, παράγοντας σειρά τοπίων διαφορετικών χαρακτήρων και ποιοτήτων, διατηρώντας το πνεύμα του τόπου και της μνήμης της προηγούμενης χρήσης.

Οι προτάσεις επιθυμούν τη συνένωση, τη διασύνδεση και την ενσωμάτωση των υπαρχόντων θραυσμάτων τοπίου σε ένα νέο τοπιακό συνεχές, σε έναν νέο καμβά τοπίων που βρίσκονται σε διαρκή οικολογική μεταβολή στη διάρκεια του χρόνου, προσφέροντας,

ταυτόχρονα, ένα πλούσιο πρόγραμμα χρήσεων και δυνατοτήτων για την τοπική κοινωνία.

Ζητήματα οικολογικού σχεδιασμού
και ανάπλασης επιβαρυσμένων τοπίων.
Η περίπτωση ανασχεδιασμού
της περιοχής πρώην λιπασμάτων Δραπετσώνας.

Ηώ Καρύδη
Αρχιτέκτων, Πολεοδόμος Τοπίου

Η περιοχή των Λιπασμάτων Δραπετσώνας, παρά το κλείσιμο και την απομάκρυνση των ρυπογόνων βιομηχανιών με ραδιενεργά απόβλητα, παραμένει για περισσότερο από 15 χρόνια μια αδρανής περιοχή, ένα αστικό κενό. Σε επίπεδο Αττικής, η ανάγκη ολοκληρωμένης ανάπτυξης της περιοχής αυτής, με κεντρικό χαρακτήρα ενιαίου πάρκου πρασίνου, αποτελεί υπερτοπικό ζητούμενο και θέτει προκλήσεις για τους τρόπους και τα μεθοδολογικά εργαλεία τα οποία μπορούν να αξιοποιηθούν για την ανάταξη τέτοιων επιβαρυσμένων τοπίων.

Στην εισήγηση που ακολουθεί παρουσιάζεται η προσέγγιση τοπιακού σχεδιασμού που ακολουθήθηκε από την ομάδα μελέτης του Α΄ βραβείου, στον Αρχιτεκτονικό Διαγωνισμό Ιδεών που οργάνωσε η Περιφέρεια Αττικής σε συνεργασία με το Δήμο Δραπετσώνας-Κερατσινίου. Η σχεδιαστική στρατηγική του Α΄ βραβείου «ξεκλειδώνει» τις περιβαλλοντικές ιδιαιτερότητες των φυσικών συστημάτων που ενυπάρχουν στον τόπο. Από αυτά αντλεί τα έμμεσα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα και οφέλη από το τοπίο της περιοχής μελέτης, τον ανοιχτό ορίζοντα, το υδάτινο παράκτιο στοιχείο, τη βιομηχανική του ιστορία και τη δυνατότητα εφήμερων απροσδόκητων προγραμματισμών. Η στρατηγική που ακολουθήθηκε αποτελείται από καινοτόμες, για τον τόπο, μεθόδους ανάταξης του φυσικού υποδοχέα, επιτρέποντας στη φύση να συμπληρώσει το έργο της, κατά εξελικτικά στάδια για φυσική ανάκαμψη, με υποστήριξη από κατάλληλες τεχνολογικές διαδικασίες. Οι δασώδες μεσογειακής βλάστησης, τα παράκτια βραχώδη τοπία, τα τοπία αμμοθινών και ο αγρός βασίζονται σε υφιστάμενα ελλειμματικά τοπία που παρατηρήθηκαν *in situ*, τροφοδοτώντας τις κυρίαρχες τυπολογίες οικοτύπων της μεσογειακής παράκτιας φυσιογνωμίας. Για την υποστήριξη και ανάδειξή τους προτείνονται συστήματα επανορθωτικών διατάξεων και καινοτόμων αντι-ρυπαντικών μηχανισμών, παράλληλα με συστήματα βιώσιμης υδρολογικής διαχείρισης.

Επιχειρώντας την αντιληπτική και λειτουργική ανακατάληψη
της Πλατείας Ελευθερίας.
Από τη σύνθεση στην κατασκευή
ενός νέου αστικού τοπίου για τη Θεσσαλονίκη.

Θέμης Χατζηγιαννόπουλος
Επίκουρος Καθηγητής Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης
Παναγιώτα Κούλαλη
Αρχιτέκτων Τοπίου

Η ιστορία της Πλατείας Ελευθερίας είναι γνωστό πως είναι ιδιαίτερα πλούσια και σημαντική. Κατά τη διάρκεια του 20ου αιώνα φιλοξένησε γεγονότα που άλλαξαν τη ζωή, όχι μόνον της Θεσσαλονίκης, αλλά όλης της χώρας, αν όχι και ολόκληρης της βαλκανικής χερσονήσου. Πρόκειται, αδιαμφισβήτητα, για έναν χώρο μνημείο της ιστορίας της πόλης.

Αυτό ίσως να μη γίνεται αντιληπτό σήμερα, ωστόσο είναι σίγουρα ένας τόπος που οφείλει να συμμετέχει τόσο στην αυτογνωσία, όσο και στη συλλογική ζωή της πόλης. Άλλωστε αυτό έκανε για πολλά χρόνια, προτού φυσικά καταλήξει να είναι, απλά, ένας χώρος στάθμευσης αυτοκινήτων. Δηλαδή ένα, από κάθε άποψη, αμήχανο αστικό κενό, είτε πρόκειται για την πολεοδομία, είτε πρόκειται για την ιστορία της Θεσσαλονίκης.

Η παρούσα εισήγηση αφορά στην περιγραφή και δημοσιοποίηση ειδικών πτυχών της αρχιτεκτονικής και φυτοτεχνικής μελέτης εφαρμογής για το έργο της ανάπλασης - επιφανειακής διαμόρφωσης της Πλατείας Ελευθερίας του Δήμου Θεσσαλονίκης. Πρόκειται για τη σχεδιαστική πρόταση που αναδείχθηκε μέσα από ανοιχτό αρχιτεκτονικό διαγωνισμό και μελετήθηκε βάσει των σχετικών προδιαγραφών, απαιτήσεων και στόχων.

Η μελέτη της ανάπλασης αποσκοπεί στη δημιουργική ανάδειξη του σημαντικότερου ιστορικού φορτίου που ενυπάρχει στον συγκεκριμένο τόπο και, παράλληλα, στοχεύει στη δημιουργία ενός οικείου χώρου για μια ελεύθερη αλλά και προστατευμένη υπαίθρια παραμονή. Κατά συνέπεια, η μελέτη της ανάπλασης επιχειρεί την αντιληπτική και λειτουργική ανακατάληψη της -μέχρι στιγμής- ακατάληπτης πλατείας.

Ενδοαστικά τοπία. Η αξία τους στις διαδικασίες αστικής ανανέωσης.

Τάσος Ροΐδης
Λέκτορας Πολυτεχνείου Μονάχου

Οι πόλεις και οι αστικές ενότητες βρίσκονται σε διαρκή προσαρμογή προκαλώντας αργές αλλά σταθερές αλλαγές στο αστικό περιβάλλον. Σήμερα, τα έργα αστικών αναπλάσεων και μετασχηματισμού αποτελούν σημαντική πτυχή του εντοπισμού νέων λύσεων για τη ζωή στις πόλεις. Τα ενδοαστικά τοπία των πόλεων αποτελούν ως εκ τούτου τον καταλύτη και τη ραχοκοκαλιά για βιώσιμη αστική μεταμόρφωση, υποδεικνύοντας παράλληλα έναν νέο ορισμό για χώρους που ενσωματώνουν πτυχές του συνόλου της αστικής ζωής: δεν αναφέρεται μόνο σε υπαίθριες δραστηριότητες, αλλά σε χωρικές ακολουθίες εσωτερικών και εξωτερικών χώρων που διευκολύνουν την καθημερινότητα και τις ανάγκες των πολιτών.

Ο συγκεκριμένος όρος επεκτείνεται και στον τομέα της διδασκαλίας και της έρευνας του αστικού σχεδιασμού και του τοπίου, δίνοντας τη δυνατότητα να κατανοήσουμε τις περίπλοκες προκλήσεις αυτού του θέματος καθώς και των συνεργειών που προκύπτουν μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού χώρου. Στο Τεχνικό Πανεπιστήμιο του Μονάχου (Technical University Munich) αναπτύχθηκε για τον λόγο αυτό το λεγόμενο μοντέλο των Entwurfslabore ή εργαστήρια σχεδιασμού και έρευνας, συγκεντρώνοντας εμπειρογνώμονες από διαφορετικές ειδικότητες, ώστε να αναπτύξουν μια διεπιστημονική προσέγγιση για την ανάπτυξη σεναρίων και στρατηγικών αστικού σχεδιασμού. Τέτοια εργαστήρια αστικού σχεδιασμού, με θέμα τα ενδοαστικά τοπία και την εξέλιξη τους, πραγματοποιήθηκαν τόσο σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο του Μπέρμιγχαμ (Birmingham City University), όσο και με το Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο (ΕΜΠ) κατά το ακαδημαϊκά έτη 2018-19 και 2019-20, αντίστοιχα, αναπτύσσοντας σενάρια για μια βιώσιμη αστική αναγέννηση στις εν λόγω περιοχές. Το ζήτημα των ενδοαστικών τοπίων και της σημασίας τους για την εξέλιξη των πόλεων ερευνάται, επί του παρόντος, σε συνεργασία με το TU-München και το ΕΜΠ.

Τρία Τοπία, τρεις ιστορίες,
για την αναγκαιότητα του Τοπίου.

Ελευθερία Γαβριηλίδου

Αρχιτέκτων Τοπίου

Με εκκίνηση τη συλλογή κειμένων του Γάλλου καθηγητή φιλοσοφίας Jean Marc Besse, *La nécessité du paysage*, η παρουσίαση ιχνογραφεί τον τρόπο που «το τοπίο» ως συνθήκη, πεδίο σχεδιασμού, ζητούμενο, ερώτημα και project, απαντά σε σύγχρονες προκλήσεις και ταυτόχρονα διαχρονικές αξίες, περιγράφοντας σενάρια κοινωνικής βίωσης του χώρου, οικολογικής ισορροπίας, ανάδειξης της πολιτισμικής του ταυτότητας. Με αφορμές τρεις διαφορετικούς τύπους τοπίων στην Ελλάδα - το κέντρο μιας πυκνοδομημένης αστικής γειτονιάς, το ασαφές όριο της πόλης και το μεσογειακό παραθαλάσσιο τοπίο - συζητούνται χειρισμοί εφαρμοσμένων πρακτικών και ακαδημαϊκής έρευνας, από τη σύλληψη έως την αναπαράσταση και από τον προγραμματισμό μέχρι την υλοποίηση που, τελικά, επιτρέπουν τοπία να ανά-γεννηθούν και να ανα-νοηματοδοτηθούν.

Επεμβάσεις κάτω από
την «πράσινη επιδερμίδα».
Η λειτουργική διάσταση του τοπίου.

Ελένη Τσιριντάνη
Αρχιτέκτων Τοπίου

Η αρχιτεκτονική τοπίου αποτελεί μια πρακτική με ποικίλες και διαφορετικές διαστάσεις που δεν είναι πάντα προφανείς. Ο σχεδιασμός του τοπίου αγγίζει ζητήματα και απαντά σε ερωτήματα που άπτονται της προσβασιμότητας, της προστασίας του περιβάλλοντος και της αποκατάστασης των φυσικών διεργασιών, πολύ πέρα από την αναδιάταξη χρήσεων και τη διαμόρφωση χώρων πρασίνου, κάτω από την εμφανή «πράσινη επιδερμίδα».

Στην Ημερίδα θα παρουσιαστούν μελέτες που αξιοποιούν το τοπίο για να επιλύσουν σύνθετα θέματα και να απαντήσουν σε λιγότερο προφανή ερωτήματα. Πιο συγκεκριμένα:

Η μελέτη φυτεύσεων σε βιομηχανική μονάδα στο Βελεστίνο:
Βασική παράμετρος σχεδιασμού ήταν η προστασία από ενδεχόμενη φωτιά (Firewise landscape) και η αντίληψη/ «ανάγνωση» του χώρου κατά την κίνηση από την παρακείμενη Εθνική Οδό. Η μελέτη διαχειρίζεται ζητήματα αντιτυρικής προστασίας, κλίμακας, κίνησης του βλέμματος και ένταξη της ανθρώπινης κλίμακας στο χώρο.

Η μελέτη σύνδεσης της Πανεπιστημιούπολης Ρεθύμνου με την πόλη:
Η πορεία ξεδιπλώνεται κατά μήκος της οδικής πρόσβασης και συνδέει το φυσικό τοπίο των πανεπιστημιακών εκτάσεων με έναν αστικό ιστό που αναπτύσσεται διαρκώς. Η μελέτη αξιοποιεί και αναδεικνύει τα σημαντικά φυσικά στοιχεία, όπως η υφιστάμενη βλάστηση, το βραχώδες ανάγλυφο και το νερό, ώστε η προσβασιμότητα να γίνει άνετη και ασφαλής, αλλά και για να δημιουργήσει αφορμές παραμονής στο ύπαιθρο.

Αρχιτεκτονικές επεμβάσεις,
τοπίο και επιβίωση:
Ανθρώπινη παρέμβαση σε υψόμετρο.

Ελένη Βλαχονάσιου

Λέκτορας Διεθνούς Πανεπιστημίου Ελλάδος

Μια ορεινή διαδρομή φέρνει τον περιπατητή σε επαφή με το τοπίο του μεγάλου υψομέτρου. Μονοπάτια, γέφυρες, καταφύγια αποτελούν ίχνη της ανθρώπινης παρέμβασης ώστε η διαδρομή και η σύντομη διαμονή να παρέχουν ασφάλεια και, ταυτόχρονα, απόλαυση της μαγείας του τοπίου. Η παρουσίαση κάνει μια ανάλυση των επεμβάσεων σε ορεινά τοπία και μεγάλα υψόμετρα, διερευνώντας τις δυνάμεις που διαμορφώνουν τις κατασκευές αυτές, τα κριτήρια επιλογής της σχέσης τους με το τοπίο, τον βαθμό στον οποίο αποτελούν αποτέλεσμα σχεδιασμού καθώς και τα όρια γύρω από την επιθυμία του ανθρώπου να δραστηριοποιείται και να επιβιώνει σε αφιλόξενες συνθήκες και φυσικά περιβάλλοντα που αναπτύσσονται εδώ και αιώνες χωρίς την παρουσία του. Πιο συγκεκριμένα, θα επικεντρωθεί στον Όλυμπο, ένα ιδιαίτερα επιβλητικό ορεινό τοπίο, με έντονες εναλλαγές που ποικίλουν ανάλογα με το υψόμετρο, τον προσανατολισμό και την εποχή. Ένα πυκνό δίκτυο διαδρομών και καταφυγίων υποστηρίζει ορειβατικές και αναρριχητικές εξορμήσεις, αναδεικνύοντας διαφορετικές αντιλήψεις για τις παρεμβάσεις του ανθρώπου σε μεγάλο υψόμετρο.

Αρχές αναγνώρισης, προστασίας και ορθολογικού
 σχεδιασμού τοπιακής κληρονομιάς (landscape heritage).
 Το παράδειγμα της Καλλιράχης Θάσου.

Ελένη Αθανασιάδου

Αρχιτέκτων Τοπίου

Ηλίας Βενέσης

Αρχιτέκτων Μηχανικός, Αρχιτέκτων Τοπίου

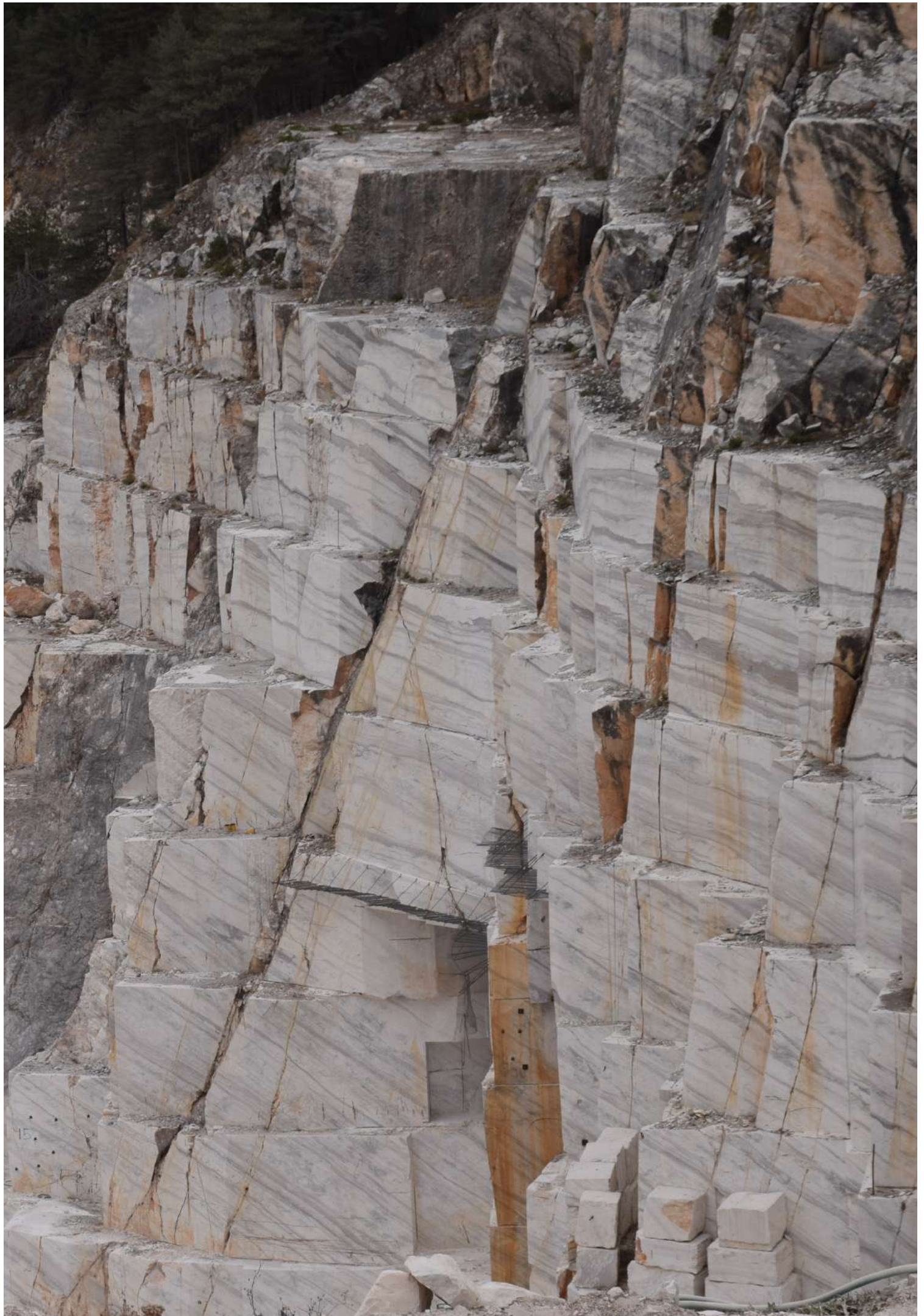
Θάνος Οικονόμου

Αρχιτέκτων Μηχανικός

Η τοπιακή κληρονομιά (Landscape Heritage) αναγνωρίζεται επίσημα και ισότιμα με την αρχαιολογική και αρχιτεκτονική, από το Συμβούλιο της Ευρώπης και, ενώ υπάρχει σημαντική έρευνα και πρακτική για τις δύο τελευταίες, η απόδοση αξίας, αναγνωρισιμότητας και προοπτικής της πρώτης, βρίσκονται σε πρωτόλειο στάδιο στην Ελλάδα. Η συν-δημιουργία (co-creation) και ο εκδημοκρατισμός της κληρονομιάς περιλαμβάνουν τη διερεύνηση παραμελημένων μορφών και «αφηγήσεων», η αναγνώριση και η αξιοποίηση των οποίων συμβάλει στη βελτίωση του κοινωνικοοικονομικού επιπέδου των πληθυσμών. Παράδειγμα προς αυτή την κατεύθυνση αποτελεί το τοπίο των αγροτικών οικισμών που εκφράζει διαφορετικές πτυχές κληρονομιάς, απτή/ υλική, φυσική και ψηφιακή, και αποτελεί ζωντανό μνημείο αλληλεπίδρασης ανθρώπου και γης, και πεδίο κοινωνικό-οικονομικής και οικολογικής διάδρασης από την αρχαιότητα.

Η Καλλιράχη Θάσου εγγράφεται σε ύψος 145 μ. πάνω από την επιφάνεια της θάλασσας, στη δυτική πλαγιά του Όρους Μεταμόρφωση. Ένα ιδιαίτερο στοιχείο του αγροδασικού της τοπίου είναι και το «Μονοπάτι της Ποίησης», το οποίο οδηγεί, από βορειοανατολικά του οικισμού, σε «πλάτωμα», πριν την κορυφή του μικρού όρους που δεσπόζει η εκκλησία της Μεταμορφώσεως του Σωτήρος (υψόμετρο 330 μ, έτος κτίσης 1299). Το πολιτισμικό αυτό ζωντανό σύνολο στερείται συνολικού σχεδιασμού που να το αναδείξει, να το προστατεύσει και να το εισάγει στη ζωή των τουριστών και κατοίκων, που αναζητούν ένα διαφορετικό είδος επαφής με το τοπίο γύρω τους. Στην εισήγηση παρουσιάζεται προμελέτη αρχιτεκτονικής και αρχιτεκτονικής τοπίου για το σύνολο του αγροδασικού, τουριστικού και πολιτισμικού τοπίου, από την αρχή του Μονοπατιού της Ποίησης μέχρι την κορυφή του μικρού όρους.

Αντί επιλόγου

Θερμές ευχαριστίες εκφράζονται προς όλους τους συμμετέχοντες που συνέβαλαν με το υλικό τους στο τεύχος αυτό:

Μαίρη Ανανιάδου, σελ. 18
Κωνσταντίνος Μωραΐτης, σελ. 19
Έλλη Παγκάλου, σελ. 20
Τίτη Παπαδοπούλου, σελ. 21
Δημήτρης Πολυχρονόπουλος, Μαρία Γρηγοριάδου, σελ. 22 & 40
Βίλμα Χαστάογλου, σελ. 24
Νίκος Σκουτέλης, σελ. 25
Γεώργιος Πανέτσος, σελ. 26
Αναστάσιος Τέλλιος, Άρτεμις Βαλυράκη, Ειρήνη Παρθενίδου, Γιώργος Πακαλίδης, σελ. 28 & 32
Γιώργης Γερόλυμπος, σελ. 30
Alexandra Kehayoglou, Jose Huidobro, σελ. 34
Πανίτα Καραμανέα, σελ. 42
Ηώ Καρύδη, σελ. 44
Θέμης Χατζηγιαννόπουλος, Γιώτα Κούλαλη, σελ. 45
Τάσος Ροΐδης, σελ. 46
Ελευθερία Γαβριηλίδου, σελ. 47
Ελένη Τσιριντάνη, σελ. 48
Ελένη Βλαχονάσιου, σελ. 49
Λένα Αθανασιάδου, Ηλίας Βενέσης, Θάνος Οικονόμου, σελ. 50.

Εκτός από τις παραπάνω συνεισφορές, θερμές ευχαριστίες εκφράζονται εξίσου και προς τους:

Αλκμήνη Πάκα, Ιορδάνη Παυλίδη, Χάρις Χριστοδούλου, Απόστολο Καλφόπουλο, Βίκυ Κερτεμελίδου,
για την αποδοχή της πρόσκλησης συμμετοχής στα προεδρεία των ενότητων και στη στρογγυλή τράπεζα της διημερίδας.

Παράρτημα βιογραφικών σημειωμάτων

ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΖΑΒΡΑΚΑ

Η Δέσποινα Ζαβράκα είναι διπλωματούχος αρχιτέκτων μηχανικός (Diploma Mackintosh School of Architecture, GSA). Έχει μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών στην Αρχιτεκτονική Τοπίου (ΜΔΕ ΑΠΘ) και είναι Διδάκτωρ Αρχιτεκτονικού Σχεδιασμού και Αρχιτεκτονικής Τοπίου στο τμήμα Αρχιτεκτόνων του ΑΠΘ. Είναι Επίκουρη Καθηγήτρια Αρχιτεκτονικού Σχεδιασμού και Αρχιτεκτονικής Τοπίου του Διεθνούς Πανεπιστημίου Ελλάδος. Διδάσκει επίσης στο Τμήμα Αρχιτεκτόνων της Πολυτεχνικής Σχολής του ΑΠΘ και στα μεταπτυχιακά προγράμματα σπουδών «Περιβαλλοντικού Σχεδιασμού» του ΑΠΘ, «Περιβαλλοντικού Σχεδιασμού Πόλεων και Κτιρίων» του ΕΑΠ και «Επεμβάσεις σε Υφιστάμενα Κτίρια και Αστικά Σύνολα: Ενισχύσεις, Επανάχρηση και Χωρικές Αναπλάσεις» του ΔΙΠΑΕ.

Έχει λάβει μέρος σε ερευνητικά, επιστημονικά προγράμματα και διεπιστημονικές ομάδες για τη διερεύνηση ειδικών συνθηκών του αστικοποιημένου τοπίου. Τα επιστημονικά ενδιαφέροντά της συνοψίζονται στη σχέση μεταξύ φύσης και πόλης σε όλες τις κλίμακες του σχεδιασμού, με έμφαση στις ανερχόμενες συνθετικές διερευνήσεις, στη διαπολιτισμικότητα και στους περιβαλλοντικούς προβληματισμούς. Έχει συμμετάσχει σε πάνω από είκοσι (20) πανελλήνιους και διεθνείς αρχιτεκτονικούς διαγωνισμούς, με θέμα τον Αρχιτεκτονικό Σχεδιασμό, και την Αρχιτεκτονική Τοπίου, έχοντας αποσπάσει διακρίσεις και βραβεύσεις. Το αρχιτεκτονικό της έργο περιλαμβάνει εύρος μελετών και εφαρμογών.

ΜΑΡΙΑ Ν. ΔΑΝΙΗΛ

Η Μαρία Ν. Δανιήλ σπούδασε Αρχιτεκτονική στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (1998) και στη Σχολή Αρχιτεκτονικής "Bartlett" του UCL του Πανεπιστημίου του Λονδίνου (1999). Ολοκλήρωσε τη διδακτορική διατριβή της στο Τμήμα Αρχιτεκτόνων ΑΠΘ (2007), όπου κατά την περίοδο 2007-2010 συμμετείχε σε μαθήματα Αρχιτεκτονικής Θεωρίας και Αρχιτεκτονικού Σχεδιασμού του Τομέα Αρχιτεκτονικού και Αστικού Σχεδιασμού (Λέκτορας ΠΔ 407). Από το 2010 και μέχρι σήμερα, ξεκινώντας από το Τμήμα Πολιτικών Μηχανικών ΤΕ του ΤΕΙ Κεντρικής Μακεδονίας, είναι μόνιμο μέλος ΔΕΠ του Τμήματος Πολιτικών Μηχανικών του Διεθνούς Πανεπιστημίου της Ελλάδας, στη βαθμίδα του Επίκουρου Καθηγητή και μέλος της ομάδας διδασκόντων του Τομέα Αρχιτεκτονικών και Κατασκευαστικών Μαθημάτων. Είναι ιδρυτικό μέλος του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών με τίτλο «Επεμβάσεις σε υφιστάμενα κτίρια και αστικά σύνολα: ενισχύσεις, επανάχρηση και χωρικές αναπλάσεις» και αναπληρώτρια διευθύντρια από το έτος 2019-20. Είναι επίσης ενεργό μέλος του Εργαστηρίου Δομημένου Περιβάλλοντος (BE-Lab) της Σχολής Μηχανικών του ΔΙΠΑΕ. Τα ερευνητικά ενδιαφέροντά της εστιάζουν στον αρχιτεκτονικό και αστικό περιβαλλοντικό σχεδιασμό και στην ταυτότητα σύγχρονων μορφών δημόσιου χώρου. Η Μαρία Ν. Δανιήλ έχει διοργανώσει και συντονίσει επιστημονικές εκδηλώσεις, έχει εργαστεί ερευνητικά στο πλαίσιο δι-ιδρυματικών ομάδων ευρωπαϊκών προγραμμάτων, το έργο της περιλαμβάνει συμμετοχές σε συνέδρια, ημερίδες και σεμινάρια, είναι μόνιμο μέλος επιστημονικών επιτροπών

και επιτροπών αξιολόγησης ακαδημαϊκού και επιστημονικού έργου. Έχει ολοκληρώσει δημοσιεύσεις σε επιστημονικά περιοδικά, σε πρακτικά διεθνών και εθνικών συνεδρίων, κεφάλαια σε συλλογικούς τόμους και έχει συν-επιμεληθεί επιστημονικά βιβλία. Έχει επίσης συμμετάσχει ομαδικά σε αρχιτεκτονικούς διαγωνισμούς και εκθέσεις αρχιτεκτονικού έργου, με μία διάκριση.

ΛΙΛΑ ΘΕΟΔΩΡΙΔΟΥ

Η Λίλα Θεοδωρίδου είναι διπλωματούχος αρχιτέκτων του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης με μεταπτυχιακές σπουδές στην Bartlett School of Architecture and Planning, University College of London (MSc) και διδάκτωρ του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου. Καθηγήτρια στο Τμήμα Τοπογραφίας και Γεωπληροφορικής του Διεθνούς Πανεπιστημίου Ελλάδος, με γνωστικό αντικείμενο: Μετασχηματισμοί του Αστικού χώρου και Αρχιτεκτονική Πρακτική. Συμμετείχε στην κατάρτιση του κτιριολογικού προγράμματος του συγκροτήματος της Πανεπιστημιούπολης Σερρών και επέβλεψε τη σταδιακή εφαρμογή του. Πολυετής αυτοδύναμη διδασκαλία, συμβολή στη διαμόρφωση της ύλης μαθημάτων αρχιτεκτονικής και πολεοδομίας. Ιδρυτικό μέλος του ΠΜΣ «Επεμβάσεις σε υφιστάμενα κτίρια και αστικά σύνολα» του ΔΙΠΑΕ. Editor του επιστημονικού περιοδικού «ΧωροΓραφίες». Διευθύντρια του θεσμοθετημένου εργαστηρίου BE-LAB. Πολυάριθμες δημοσιεύσεις σε επιστημονικά περιοδικά, πρακτικά συνεδρίων, συνεισφορές σε συλλογικούς τόμους και πέντε βιβλία. Έχει εργαστεί ερευνητικά στο πλαίσιο δι-ιδρυματικών ομάδων ευρωπαϊκών προγραμμάτων και στα Α.Ν.Α./Μουσείο Μπενάκη Ενδιαφέρεται για τη σχεδιαστική και ιστορική τεκμηρίωση κτιρίων και συνόλων του βορειοελλαδικού χώρου και των μετασχηματισμών του αστικού ιστού σε σχέση με την αρχιτεκτονική δημιουργία. Σε διάφορες αιρετές διοικητικές θέσεις επί 25 χρόνια (πρόεδρος τμήματος, διευθύντρια Σχολής, Αντιπρύτανης).

ΙΟΡΔΑΝΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ

Ο Ιορδάνης Παυλίδης είναι διπλωματούχος αρχιτέκτων του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης με μεταπτυχιακές σπουδές στην Bartlett School of Architecture and Planning στο University College of London (MSc) και διδάκτωρ του Τμήματος Αρχιτεκτόνων ΑΠΘ (1987). Είναι αναπληρωτής καθηγητής του Τμήματος Πολιτικών Μηχανικών και πρόεδρος του Τμήματος Εσωτερικής Αρχιτεκτονικής του Διεθνούς Πανεπιστημίου Ελλάδος. Έχει επιστημονική εξειδίκευση στο αντικείμενο του Περιβαλλοντικού σχεδιασμού και πολυετή εμπειρία σε ζητήματα αρχιτεκτονικού σχεδιασμού μονάδων υγείας.

ΜΑΙΡΗ ΑΝΑΝΙΑΔΟΥ

Η Μαίρη Ανανάδου-Τζημπούλου είναι Ομότιμη Καθηγήτρια, Τμ. Αρχιτεκτόνων, Πολυτεχνική Σχολή, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Δρ. Πολυτεχνικής Σχολής ΑΠΘ, Αρχιτέκτων Τοπίου Ecole Nationale Supérieure du Paysage, Versailles, Αρχιτέκτων Τοπίου DPLG και Γεωπόνος ΑΠΘ. Από το 1974 διδάσκει και μελετά Αρχιτεκτονική Τοπίου, Σχεδιασμό Αστικών και Υπαίθριων Χώρων στο Τμήμα Αρχιτεκτόνων ΑΠΘ. Συνδιοργάνωσε και έως το 2014 διηύθυνε το Διατμηματικό Μεταπτυχιακό Αρχιτεκτονική Τοπίου ΑΠΘ. Μέλος από το 1999 και Εκλεγμένη Συντονίστρια, 2005 – 2010, του Συμβουλίου

Περιβάλλοντος ΑΠΘ. Διακόσια είναι περίπου τα δημοσιεύματά της σε ελληνικά και διεθνή επιστημονικά περιοδικά, βιβλία, πρακτικά συνεδρίων και καταλόγους εκθέσεων. Παράλληλα ασκεί επάγγελμα αρχιτεκτονικής τοπίου στο γραφείο της “αρχιτεκτοπία”, συχνά με βραβεία σε ελληνικούς και διεθνείς διαγωνισμούς και έργα σχεδιασμού τοπίου, υπαίθριων, δημόσιων, αστικών χώρων, όπως: Α. Βαρβάρα, Δράμα / Στρατόπεδο Κόδρα, Θεσσαλονίκη, Β΄ Βραβείο / Κήποι του Πασά, Θεσσαλονίκη, Α΄ Βραβείο / Μέσα γειτονιά Λεμεσού, Κύπρος, Α΄ Βραβείο / Τελλόγλειο, Θεσσαλονίκη / Α. Κοσμάς, Αθήνα / Αστικός Ιστός, Βέροια / Αγ. Σοφία Θεσσαλονίκη, Β΄ Βραβείο / Εγνατία Οδός, Αλεξανδρούπολη – Κήποι / Φράγμα Α. Βαρβάρα, Αλιάκμονας ποταμός.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΩΡΑΪΤΗΣ

Αρχιτέκτων Μηχανικός ΕΜΠ. Δίδαξε στη Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών ΕΜΠ από το 1983 έως και τον Αύγουστο του 2020, οπότε και συνταξιοδοτήθηκε ως Καθηγητής.

Διδακτορική Διατριβή με τίτλο: «Το Τοπίο πολιτιστικός προσδιορισμός του τόπου. Παρουσίαση και θεωρητικός συσχετισμός των σημαντικότερων νεότερων προσεγγίσεων της τοπιακής επεξεργασίας του τόπου» (Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών ΕΜΠ). Μεταπτυχιακές Σπουδές Ηθικής και Πολιτικής Φιλοσοφίας, Σεμινάριο αισθητικής Φιλοσοφίας (Université I de Paris, Panthéon-Sorbonne). Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Αραβικών και Ισλαμικών Σπουδών ΕΜΚΑΙΣ (Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών).

Υπεύθυνος μεταπτυχιακού σεμιναρίου «Ιστορίας και Θεωρίας του Τοπίου» (1994-σήμερα) και μεταπτυχιακού σεμιναρίου «Δομημένο Περιβάλλον και Ανάπτυξη».

Δημοσιεύσεις αρχιτεκτονικών έργων και επιστημονικών άρθρων, συμμετοχή και επιμέλεια σε συλλογικές εκδόσεις, συγγραφή κειμένων διδασκαλίας τοπιακού σχεδιασμού και ιστορίας και θεωρίας του τοπίου. Συγγραφέας των μονογραφιών: Το Τοπίο, πολιτιστικός προσδιορισμός του τόπου. Σημειώσεις, για τη νεότερη τοπιακή επεξεργασία του τόπου (2015), Σχήματα Τοπίου: Ο Σχεδιασμός του Τοπίου ως ειδική περίπτωση Αρχιτεκτονικής Διδακτικής (2015), Η Τέχνη του Τοπίου: Πολιτιστική επισκόπηση των νεωτερικών τοπιακών θεωρήσεων και διαμορφώσεων (2015). Πολυάριθμες διακρίσεις σε αρχιτεκτονικούς διαγωνισμούς στην Ελλάδα και Κύπρο. Δυο βραβεύσεις με 1ο βραβείο σε Διεθνείς Αρχιτεκτονικούς Διαγωνισμούς: «Αστικός και Τοπιακός Σχεδιασμός για την πόλη του Lviv – Ukraina» (2008), «Σχεδιασμός Κέντρου Ολιστικής Ιατρικής στην Αλόνησο» (1998).

ΕΛΛΗ ΠΑΓΚΑΛΟΥ

Η Έλλη Παγκάλου έχει σπουδάσει Γραφιστική και Αρχιτεκτονική Τοπίου. Η εργασιακή της εμπειρία περιλαμβάνει συνεργασίες στην Ελλάδα και το εξωτερικό σε έργα αρχιτεκτονικής τοπίου ανά τον κόσμο. Το 2004 ίδρυσε στην Αθήνα την ΗΡΑ - Ε. Παγκάλου & Συνεργάτες Αρχιτέκτονες Τοπίου.

Έχει αναλάβει και έχει ολοκληρώσει μελέτες αρχιτεκτονικής τοπίου σε δημόσιους χώρους, σε κτίρια γραφείων και κτίρια πολλαπλών χρήσεων καθώς και διαμορφώσεις περιβάλλοντος χώρου σε κατοικίες και συγκροτήματα κατοικιών. Διαθέτει εμπειρία σε εξειδικευμένες μελέτες

που απαιτούν συγκεκριμένη τεχνογνωσία και κατάρτιση, όπως η πιστοποίηση LEED®.

Έχει συμμετάσχει με ανακοινώσεις σε ελληνικά και διεθνή συνέδρια, και έχει δώσει διαλέξεις σε πανεπιστήμια της Ελλάδας και της Ευρώπης (University of Edinburgh-UK, Universidad de Bilbao-Spain, UIAT-Finland). Η δραστηριότητα της επεκτείνεται στην επιμέλεια εκδόσεων για την αρχιτεκτονική τοπίου. Άρθρα της έχουν δημοσιευθεί σε πολλά έγκριτα έντυπα.

ΤΙΤΗ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

Η Αρίστη (Τίτη) Παπαδοπούλου, γεννήθηκε το 1951 στην Καβάλα. Το 1975 πήρε το δίπλωμα του Αρχιτέκτονα από την Πολυτεχνική Σχολή του ΑΠΘ. Συνέχισε τις σπουδές της σε μεταπτυχιακό επίπεδο στο Παρίσι (Universite de Paris I) στη Φιλοσοφία της Τέχνης (DEA, 1980). Θέμα της διατριβής ήταν η διερεύνηση 'του λόγου των αρχιτεκτόνων του Μοντέρνου κινήματος'.

Είναι ομότιμη καθηγήτρια στο τμήμα Αρχιτεκτόνων της Πολυτεχνικής Σχολής του ΑΠΘ, στο οποίο διδάσκει από το 1975, με αντικείμενο σήμερα την 'Αρχιτεκτονική του Δημόσιου χώρου' και έχει διατελέσει Διευθύντρια του Β' Τομέα Αρχιτεκτονικού και Αστικού Σχεδιασμού, στον οποίο είναι ενταγμένη. Κατά τη διάρκεια της θητείας της στο ΑΠΘ, έχει ασχοληθεί με διάφορα θέματα που σχετίζονται με το αντικείμενό της. Ακόμη διοργάνωσε αρκετά ελληνικά και διεθνή Φοιτητικά Workshops με ή χωρίς τη συνεργασία άλλων δημόσιων οργανισμών. Παράλληλα, συμμετείχε ή ήταν επιστημονικός υπεύθυνος σε ερευνητικά Προγράμματα με χρηματοδότηση και αντικείμενο που σχετίζεται με το αντικείμενο της θέσης της. Το εφαρμοσμένο έργο της εκτείνεται στους τομείς της αρχιτεκτονικής σύνθεσης και του αστικού σχεδιασμού, και περιορίζεται στη συμμετοχή σε Αρχιτεκτονικούς διαγωνισμούς με διακρίσεις, για δημόσια έργα που εμπύπτουν στο επιστημονικό της αντικείμενο.

Η Αρίστη (Τίτη) Παπαδοπούλου έχει δημοσιεύσει άρθρα σε επιστημονικά περιοδικά, καθώς και σε πρακτικά ελληνικών και διεθνών συνεδρίων. Έχει συγγράψει ή επιμεληθεί βιβλία για την αρχιτεκτονική και τον αστικό χώρο, τα οποία κυρίως προβάλλουν τα αποτελέσματα ερευνητικών και εκπαιδευτικών προγραμμάτων και ορισμένα από τα οποία διανέμονται ως επιστημονικά συγγράμματα στους φοιτητές. Ακόμη, συμμετείχε σε ή διοργάνωσε Ελληνικές και Διεθνείς Εκθέσεις Αρχιτεκτονικής και Αστικού σχεδιασμού και επιμελήθηκε αρκετές Εκθέσεις Τέχνης. Αρκετές από αυτές αποτελούσαν μέρος της δραστηριότητας του Τμήματος Αρχιτεκτόνων στον τομέα της προβολής των δραστηριοτήτων του. Τέλος, συμμετείχε σε επιστημονικές επιτροπές δημοσίων φορέων, σε επιστημονικές επιτροπές περιοδικών αρχιτεκτονικής, σε κριτικές επιτροπές αρχιτεκτονικών διαγωνισμών και σε διεθνή δίκτυα Αρχιτεκτονικής.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΠΟΛΥΧΡΟΝΟΠΟΥΛΟΣ

Ο Δημήτρης Πολυχρονόπουλος είναι Αρχιτέκτων Μηχανικός του Ε.Μ.Πολυτεχνείου. Εκπόνησε τη Διδακτορική του διατριβή στη Σχολή Αρχιτεκτόνων ΕΜΠ (2002). Έχει διδάξει σε προπτυχιακά μαθήματα και στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα της Σχολής Αρχιτεκτόνων ΕΜΠ. Σήμερα διδάσκει μαθήματα Αρχιτεκτονικού (2ο και 5ο έτος) και Αστικού Σχεδιασμού (4ο έτος) στο Τμήμα Αρχιτεκτονικής του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης, στη βαθμίδα του Καθηγητή.

Έχει συμμετάσχει και συντονίσει ελληνικά και διεθνή ερευνητικά προγράμματα και συνέδρια, με βασικό προσανατολισμό το σχεδιασμό του δημόσιου και αστικού χώρου. Το διάστημα 2008 - 2012 συντόνισε και διδάξε στο διεθνές ΘΕΡΙΝΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ στη Θάσο, με θέμα «Διαδραστικά περιβάλλοντα και Αρχιτεκτονική» που αφορά σε πολλαπλές προσεγγίσεις της αρχιτεκτονικής με συμβολές από το χώρο της τέχνης, της φιλοσοφίας και των κοινωνικών θεωριών.

Μέχρι σήμερα έχει λάβει μέρος σε ένα μεγάλο αριθμό Πανελλήνιων και Ευρωπαϊκών Αρχιτεκτονικών Διαγωνισμών ιδεών, στους οποίους έχει λάβει βραβεία και διακρίσεις, ενώ έχει συμμετάσχει σε 25 εκθέσεις αρχιτεκτονικής.

ΜΑΡΙΑ ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΟΥ

Η Μαρία Γρηγοριάδου είναι κάτοχος BA (Hons), Kingston University, London, UK και Διπλ. Αρχιτέκτων Μηχανικός ΔΠΘ. Έχει εκπονήσει τη Διδακτορική της Διατριβή στο Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών ΔΠΘ με αντικείμενο τη σχέση του δομημένου περιβάλλοντος με το έδαφος και το τοπίο. Από το 2008 διδάσκει με αυτοδύναμη διδασκαλία ως συμβασιούχος Λέκτορας στο Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του ΔΠΘ. Το 2018 εκλέχθηκε στη βαθμίδα του Επικ. Καθηγητή σε αντικείμενα Πολεοδομικού και Αστικού Σχεδιασμού και διδάσκει τα μαθήματα Αστικού σχεδιασμού, τοπίου και σχεδιασμού υπαίθριων χώρων. Έχει λάβει μέρος σε διεθνείς και πανελλήνιους αρχιτεκτονικούς διαγωνισμούς στους οποίους έχει αποσπάσει σειρά διακρίσεων, μεταξύ των οποίων 2 (δύο) Πρώτα Βραβεία.

ΒΙΛΜΑ ΧΑΣΤΑΟΓΛΟΥ

Η Βίλμα Χαστάογλου-Μαρτινίδη είναι αρχιτέκτων, Ομότιμη Καθηγήτρια του Τμήματος Αρχιτεκτόνων του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Απόφοιτος και διδάκτωρ της Αρχιτεκτονικής του ΑΠΘ, κατέχει επίσης δίπλωμα αστικής κοινωνιολογίας από την Ε.Η Ε.Σ.Σ. του Παρισιού. Έχει διδάξει σε ευρωπαϊκά και αμερικανικά πανεπιστήμια και πραγματοποιήσει ερευνητικά προγράμματα χρηματοδοτημένα από ευρωπαϊκά και εθνικά ιδρύματα. Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα περιλαμβάνουν την ιστορία της πολεοδομίας, τον πολεοδομικό εκσυγχρονισμό και τη προστασία της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς. Είναι συγγραφέας πολλών βιβλίων και άρθρων για την ιστορία και τον σχεδιασμό των πόλεων στην Ελλάδα και την Ανατολική Μεσόγειο.

ΝΙΚΟΣ ΣΚΟΥΤΕΛΗΣ

Γεννήθηκε στο Ηράκλειο Κρήτης (1962). Πτυχιούχος αρχιτέκτων Ι.Υ.Α.Υ. Βενετία (1987) και Διδάκτωρ Ε.Μ.Π. (2006). Μαζί με τον Φλάβιο Ζανόν από το Ιούλιο 1987 εργάστηκε στη Βενετία και από το 1993 έως σήμερα στο Ηράκλειο, σε δημόσια και ιδιωτικά έργα, συμμετέχοντας παράλληλα σε αρχιτεκτονικούς διαγωνισμούς. Θεωρητικά του πονήματα αφορούν στην αρχιτεκτονική και στην πόλη της αναγέννησης, στη θεωρία της αποκατάστασης και στη συμβολή της ιστορίας ως εργαλείο στον αρχιτεκτονικό σχεδιασμό. Από το 2005 διδάσκει Αρχιτεκτονικό Σχεδιασμό στην Σχολή Αρχιτεκτόνων του Πολυτεχνείου Κρήτης.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΕΤΣΟΣ

Ο Γεώργιος Α. Πανέτσος (Αθήνα, 1960) είναι καθηγητής Αρχιτεκτονικού και Αστικού Σχεδιασμού στο Τμήμα Αρχιτεκτόνων του Πανεπιστημίου Πατρών, του οποίου διετέλεσε πρόεδρος επί τέσσερις θητείες (2007-11, 2015-2020).

Έχει δημοσιεύσει εννέα μονογραφίες και περισσότερα από εκατό άρθρα σχετικά με την αρχιτεκτονική ιστορία, τη θεωρία και την κριτική, και επιμεληθεί μεγάλου αριθμού εκδόσεων.

Υπήρξε σύμβουλος αρχιτεκτονικής και αστικού σχεδιασμού του Δημάρχου Αθηναίων (1991-94), της Πόλης του Ρότερνταμ (1993-95) για την ανάπλαση του Kor van Zuid και της Ελληνικής Κυβέρνησης (2003-4) για την ανάπλαση του Ελληνικού.

Υπήρξε επίσης επιμελητής και σχεδιαστής πολλών εκθέσεων αρχιτεκτονικής, συμπεριλαμβανομένων δύο για τον Παρθενώνα και τα έργα αποκατάστασης της Ακρόπολης, που παρουσιάστηκαν, μεταξύ άλλων, στην Όσακα και το Βερολίνο, και μιάς για τον Theophil Hansen. Είναι διπλωματούχος αρχιτέκτων του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου (1984, άριστα, 1ος κατά σειράν αποφοιτήσεως) και MArch του Πανεπιστημίου Harvard (1986, διάκριση).

Μετεκπαιδεύθηκε επίσης στο TUWien και την Akademie fuer Angewandte Kunst Βιέννης υπό τον H. Hollein, 1987-88.

Υπήρξε αποδέκτης πολλών ακαδημαϊκών υποτροφιών και βραβείων, όπως το ITT Award και το Herder Fellowship του Stiftung FVS, Αμβούργο.

Το αρχιτεκτονικό του γραφείο, που ιδρύθηκε το 1986, έχει διακριθεί με 9 βραβεία σε αρχιτεκτονικούς διαγωνισμούς. Έργα του αρχιτεκτονικού και αστικού σχεδιασμού έχουν συμπεριληφθεί σε οδηγούς σύγχρονης αρχιτεκτονικής της Αθήνας, εκτεθεί μεταξύ άλλων στη Βενετία, τη Βαρκελώνη, το Ρότερνταμ, το Παρίσι, τη Λωζάννη και τη Φρανκφούρτη, και δημοσιευθεί διεθνώς.

Από το 2005 είναι επιμελητής της διεθνούς αρχιτεκτονικής επιθεώρησης Δομές και της Επετηρίδας Ελληνικής Αρχιτεκτονικής. Το 2010 ίδρυσε τα ετήσια Βραβεία Αρχιτεκτονικής Δομές, ήδη Βραβεία Ελληνικής Αρχιτεκτονικής. Το 2014 ίδρυσε το DomésIndex, ένα ψηφιακό αρχείο ελληνικής αρχιτεκτονικής. Από το 2020 είναι επιμελητής της διεθνούς αρχιτεκτονικής επιθεώρησης DOMa και της ελληνικής αρχιτεκτονικής επιθεώρησης Δομές (νέα περίοδος). Υπήρξε μέλος, μεταξύ άλλων, του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου, του Διοικητικού Συμβουλίου του Μουσείου Σύγχρονης Τέχνης, της Διοικητικής Επιτροπής των Αρχείων Νεοελληνικής Αρχιτεκτονικής του Μουσείου Μπενάκη, του Τεχνικού Συμβουλίου το Ελληνοαμερικανικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος / Κολλεγίου Αθηνών και του Μπενακείου Φυτοπαθολογικού Ινστιτούτου.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΤΕΛΛΙΟΣ

Ο Αναστάσιος Τέλλιος σπούδασε αρχιτεκτονική στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, (Διπλ. Αρχ. Μηχ. ΑΠΘ) και στη Bartlett School of Architecture του UCL, Λονδίνο (M.Arch Dist. UCL). Είναι διδάκτορας στο Τμήμα Αρχιτεκτόνων του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (Δρ. ΑΠΘ), στη γνωστική περιοχή του αρχιτεκτονικού σχεδιασμού και των ερμηνευτικών θεωριών του. Στο πλαίσιο της ακαδημαϊκής του έρευνας ασχολήθηκε με ζητήματα αρχιτεκτονικής, θεωρίας και κριτικής και ειδικότερα με τις σχέσεις αρχιτεκτονικής, εικόνας και αναπαράστασης. Τα τελευταία χρόνια

εστιάζει το ενδιαφέρον του σε ζητήματα σχετικά με τον προηγμένο αρχιτεκτονικό σχεδιασμό, τον εννοιολογικό χωρικό πειραματισμό, τις σύγχρονες θεωρίες σχεδιασμού, την έρευνα μέσω του σχεδιασμού και τις αναδυόμενες τεχνολογίες. Από το 2008 διδάσκει στο Τμήμα Αρχιτεκτόνων του ΑΠΘ και σήμερα είναι Αναπληρωτής Καθηγητής Αρχιτεκτονικού Σχεδιασμού: Θεωρία και Πρακτική. Είναι διευθυντής του Β΄ Τομέα Αρχιτεκτονικού και Αστικού Σχεδιασμού, διευθυντής του μεταπτυχιακού προγράμματος «Σχεδιασμός Αιχμής» και διευθυντής της ερευνητικής μονάδας «INNEN Καινοτόμα Περιβάλλοντα», στο Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του ΑΠΘ.

ΓΙΩΡΓΗΣ ΓΕΡΟΛΥΜΠΟΣ

Γεννήθηκε στο Παρίσι το 1973. Σπούδασε Φωτογραφία στην Αθήνα και Αρχιτεκτονική στη Θεσσαλονίκη. Ολοκλήρωσε μεταπτυχιακές σπουδές στην Εικόνα και Επικοινωνία στο Goldsmiths College, University of London και διδακτορικό στην Τέχνη και το Design στο University of Derby. Δίδαξε Φωτογραφία στο Τμήμα Αρχιτεκτόνων-Μηχανικών του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, στο Βόλο από το 2008 έως το 2011. Φωτογραφίες του έχουν δημοσιευτεί σε πολλά βιβλία Τέχνης και Αρχιτεκτονικής. Παράλληλα με την ακαδημαϊκή του δραστηριότητα, εκθέτει την δουλειά του σε ατομικές και ομαδικές εκθέσεις στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Το ενδιαφέρον του εστιάζεται στη σχέση μεταξύ φύσης και ανθρώπινης επέμβασης, όπως αυτή εντοπίζεται στη σύγχρονη τοπιογραφία. Φωτογραφίζει «ενδιάμεσα» τοπία, τμήματα του περιβάλλοντος που βρίσκονται σε διαρκή μεταβολή λόγω της ανθρώπινης εκμετάλλευσης της γης. Επιλέγει να φωτογραφίσει το «ανθρωποποιημένο» τοπίο όχι μόνο λόγω της εμφανούς παρουσίας έντονων κοινωνικο-πολιτικών αλλαγών που εγγράφονται επάνω του αλλά κυρίως λόγω της σημασίας αυτού του είδους τοπιογραφίας στη σύγχρονη αναπαράσταση και φωτογραφική πρακτική.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΚΕΧΑΓΙΟΓΛΟΥ

Η Αλεξάνδρα Κεχαγιόγλου (Μπουένος Άιρες, 1981) είναι εικαστικός που εργάζεται κυρίως με υφαντικές ύλες. Δημιουργεί τα έργα της στο εργαστήριό της στο Μπουένος Άιρες της Αργεντινής, χρησιμοποιώντας ένα ευρύ φάσμα τεχνικών δεξιοτήτων, με τις οποίες παράγει έργα που συνδυάζουν υφάσματα, γλυπτά και εγκαταστάσεις. Τα έργα της περιλαμβάνουν αναμνήσεις από τοπία που έχει επισκεφτεί και επιθυμεί να διατηρήσει με την πάροδο του χρόνου.

Η πρώτη μονογραφική δημοσίευση της Κεχαγιόγλου με μια επισκόπηση των έργων της θα δημοσιευθεί από τον Verlag der Buchhaundlung Walther Koenig, το 2021.

ΠΑΝΙΤΑ ΚΑΡΑΜΑΝΕΑ

Γεννήθηκε και σπούδασε Αρχιτεκτονική στην Αθήνα (ΕΜΠ). Συνέχισε τις σπουδές της στην Αρχιτεκτονική Τοπίου στη Βαρκελώνη (MLA Master in Landscape Architecture ETSAB UPC). Έχει συνεργαστεί με διάφορα μελετητικά σχήματα, έχει συμμετάσχει σε αρχιτεκτονικούς διαγωνισμούς και έχει κερδίσει διεθνή βραβεία. Είναι μέλος του τοπίου7, ένα γραφείο σχεδιασμού αρχιτεκτονικής και αρχιτεκτονικής τοπίου με έδρα την Αθήνα, του οποίου το έργο έχει παρουσιαστεί σε εκθέσεις και δημοσιεύσεις στην Ελλάδα και στο εξωτερικό. Διδάσκει Αρχιτεκτονικό Σχεδιασμό, Αρχιτεκτονική Τοπίου και Αστικό Σχεδιασμό, στις Αρχιτεκτονικές Σχολές στα Χανιά ως Επίκουρη Καθηγήτρια, έχει

διδάξει στην Αθήνα και διδάσκει ως επισκέπτρια καθηγήτρια στο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Αρχιτεκτονικής Τοπίου στη Βαρκελώνη (ETSAB UPC). Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα εστιάζονται στη σχέση του κτισμένου με το φυσικό από τη μεγαλύτερη κλίμακα της υπαίθρου και της πόλης, την ενδιάμεση της αρχιτεκτονικής και των υπαίθριων χώρων, έως τη μικρότερη της κατασκευής.

ΗΩ ΚΑΡΥΔΗ

Η Ηώ Καρύδη είναι Αρχιτέκτων Μηχανικός και Διδάκτορας ΕΜΠ ενώ έχει μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών με διάκριση στο αντικείμενο Landscape Urbanism της Architectural Association. Έχει διδάξει σε Πανεπιστημιακά ιδρύματα και Σχολές της Ελλάδας και του Εξωτερικού (Σχολή Αρχιτεκτόνων Πανεπιστημίου Κύπρου, ΤΜΧΠΠΑ Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, Αρχιτεκτονική ΕΜΠ, τμήμα Αρχιτεκτόνων Πανεπιστημίου Πατρών). Έχει διακριθεί με βραβεία σε πανελλήνιους και διεθνείς αρχιτεκτονικούς διαγωνισμούς που αφορούν πράσινο σχεδιασμό και αστική σύνθεση. Είναι μέλος του ΤΕΕ, του ΣΑΔΑΣ, έχει εργαστεί ως Associate με το γραφείο Hargreaves Associates στο Λονδίνο και διατηρεί από το 2005 αρχιτεκτονικό γραφείο στην Αθήνα.

ΘΕΜΗΣ ΧΑΤΖΗΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ

Ο Θέμης Χατζηγιαννόπουλος είναι Επίκουρος Καθηγητής Αρχιτεκτονικού Σχεδιασμού και Οικοδομικής στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Οι σπουδές του στην αρχιτεκτονική (Αρχιτέκτων ΑΠΘ, MSc WSA Cardiff University, Διδάκτωρ Τμήματος Αρχιτεκτόνων ΑΠΘ) έχουν διακριθεί από 6 διαφορετικά ιδρύματα - οργανισμούς. Διαθέτει εκτενές δημοσιευμένο θεωρητικό έργο και εφαρμοσμένο έργο που έχει λάβει 11 βραβεία και διακρίσεις σε εθνικούς και διεθνείς διαγωνισμούς, παρουσιαστεί σε 17 αρχιτεκτονικές εκθέσεις υψηλού κύρους και δημοσιοποιηθεί πάνω από 80 φορές στον ειδικό και τον ευρύτερο τύπο.

ΓΙΩΤΑ ΚΟΥΛΑΛΗ

Η Παναγιώτα Κούλαλη είναι συνεργαζόμενη ερευνήτρια και υποψήφια Διδάκτορας στο τμήμα Αρχιτεκτόνων του ΑΠΘ στον τομέα του αρχιτεκτονικού σχεδιασμού και των προηγμένων τεχνολογιών. Είναι απόφοιτη του τμήματος Αρχιτεκτόνων του ΑΠΘ, έχει πραγματοποιήσει σπουδές στην οικολογία και το περιβάλλον στο τμήμα Γεωπονίας του ΑΠΘ και κατέχει μεταπτυχιακό στην Αρχιτεκτονική Τοπίου (ΑΠΘ). Έχει συμμετάσχει σε ερευνητικά προγράμματα (H2020 V4Design, H2020 MindSpaces) σχετικά με την αρχιτεκτονική και τις ψηφιακές τεχνολογίες. Έχει λάβει βραβεία και διακρίσεις σε αρχιτεκτονικούς διαγωνισμούς και έχει συμμετάσχει σε συνέδρια, εκθέσεις και εκδόσεις βιβλίων σχετικά με τον αρχιτεκτονικό σχεδιασμό.

ΤΑΣΟΣ ΡΟΪΔΗΣ

Ο Τάσος Ροΐδης είναι αρχιτέκτονας και αρχιτέκτονας τοπίου. Αποφοίτησε από το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης με άριστα και κατέχει το μεταπτυχιακό αρχιτεκτονικής τοπίου MAS in Landscape Architecture από το Πολυτεχνείο της Ζυρίχης (ETH). Από το 2014 είναι επιστημονικός συνεργάτης στο Πολυτεχνείο του Μονάχου (Technical University Munich) στην έδρα Βιώσιμου Αστικού Σχεδιασμού (Sustainable Urbanism) με τον καθηγητή Mark Michaeli και προηγουμένως στην έδρα Αρχιτεκτονικής Τοπίου και Δημόσιου Χώρου

με την καθηγήτρια Regine Keller. Επίσης συμμετείχε στο ερευνητικό έργο "Reactivate Athens" μαζί με τους Urban-Think Tank στο Πολυτεχνείο ΕΤΗ της Ζυρίχης. Επί του παρόντος ερευνά διαδικασίες αστικοποίησης μέσω του τουρισμού, τις μεταμορφώσεις του αστικού περιβάλλοντος, καθώς και τον ρόλο των ενδοαστικών τοπίων στις στρατηγικές αστικής ανανέωσης. Το αρχιτεκτονικό του έργο του επικεντρώνεται στην αδιάσπαστη σχέση μεταξύ κτισμένου περιβάλλοντος και τοπίου.

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΓΑΒΡΙΗΛΙΔΟΥ

Η Ελευθερία Γαβριηλίδου, είναι Αρχιτέκτονας και Αρχιτέκτονας Τοπίου, Υπ. Διδ. στο Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών ΑΠΘ. Στο πλαίσιο της συνεργασίας της με αρχιτεκτονικά γραφεία και δημόσιους οργανισμούς στην Ελλάδα, έχει παρακολουθήσει σε διαφορετικές κλίμακες την οργάνωση και διαμόρφωση του χώρου και του τοπίου. Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα επικεντρώνονται στην ερμηνεία αστικών στρατηγικών για «ανθεκτικές» πόλεις, μέσα από την εμπειρία έργων αρχιτεκτονικής του αστικού τοπίου καθώς και στους μετασχηματισμούς στον τρόπο επέμβασης στον δημόσιο χώρο στην πόλη της κρίσης. Πρόσφατα φιλοξενήθηκε στην ερευνητική ομάδα Architectures, Milieux et Paysages της Ecole Nationale Supérieure d'Architecture Paris La Villette.

ΕΛΕΝΗ ΤΣΙΡΙΝΤΑΝΗ

Η Ελένη Τσιριντάνη είναι αρχιτέκτονας και αρχιτέκτονας τοπίου με σπουδές στην Αθήνα (ΕΜΠ) και την Ισπανία (MLA UPC, Βαρκελώνη). Είναι μέλος του Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδος και του Πανελληνίου Συλλόγου Αρχιτεκτόνων Τοπίου. Εργάζεται ως αρχιτέκτονας τοπίου στην Αθήνα και έχει συμμετάσχει σε ελληνικούς και διεθνείς διαγωνισμούς, όπου έχει αποσπάσει βραβεία και διακρίσεις σε σχέση με το σχεδιασμό έργων αρχιτεκτονικής τοπίου. Παράλληλα με την επαγγελματική της δραστηριότητα, συνεργάζεται με την ιστοσελίδα Archisearch.gr σε θέματα που αφορούν το σχεδιασμό και τη διαμόρφωση του σύγχρονου τοπίου. Επίσης, οργανώνει και πραγματοποιεί εργαστήρια με θέμα την αρχιτεκτονική τοπίου. Μέσα από την αρθρογραφία και τις δημόσιες παρουσιάσεις της επιδιώκει την αποσαφήνιση της λειτουργίας και της σημασίας της Αρχιτεκτονικής Τοπίου ως διαρκώς εξελισσόμενου επιστημονικού πεδίου και τη γνωριμία του σε ένα ευρύτερο κοινό.

ΕΛΕΝΗ ΒΛΑΧΟΝΑΣΙΟΥ

Η Ελένη Βλαχονάσιου έχει σπουδάσει Αρχιτεκτονική στο ΑΠΘ και έχει κάνει μεταπτυχιακές σπουδές στη Bartlett Faculty of Built Environment, UCL. Η διδακτορική διατριβή της στο ΑΠΘ αφορά στις τεχνικές αναπαράστασης του χώρου και στις διαδικασίες μορφογένεσης μέσω ψηφιακών τεχνολογιών. Έχει εκπονήσει αρχιτεκτονικές μελέτες στον ιδιωτικό και στο δημόσιο τομέα και έχει συμμετάσχει σε αρχιτεκτονικούς διαγωνισμούς. Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα αφορούν τις επιδράσεις των μέσων αναπαράστασης στην αρχιτεκτονική σκέψη καθώς και τη σχέση ψηφιακών τεχνολογιών και κατασκευής. Έχει δημοσιεύσει σε επιστημονικά περιοδικά και συμμετοχές σε συνέδρια και σε ερευνητικά προγράμματα. Σήμερα είναι λέκτορας στο Τμήμα Πολιτικών Μηχανικών στο ΔΙ.ΠΑ.Ε. και παράλληλα διδάσκει στο ΜΠΣ του Τμήματος Πολιτικών Μηχανικών

«Επεμβάσεις σε Υφιστάμενα Κτίρια και Σύνολα: Ενισχύσεις, Επανάχρηση, Χωρικές Αναπλάσεις». Είναι μέλος της Ορειβατικής & Αναρριχητικής Λέσχης Θεσσαλονίκης.

ΛΕΝΑ ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΟΥ

Η Ελένη Αθανασιάδου είναι Δρ. Αρχιτέκτων Τοπίου (MLA, PHD) - Γεωπόνος (BSc, MSc) και Εργαστηριακό Διδακτικό Προσωπικό (Ε.Δι.Π.) του Τμήματος Γεωπονίας, ΑΠΘ, συνδιδάσκουσα σε προπτυχιακά και μεταπτυχιακά μαθήματα του Τμήματος Γεωπονίας, Τμήματος Αρχιτεκτόνων και του ΔΠΜΣ Αρχιτεκτονικής Τοπίου, ΑΠΘ. Υπήρξε εργαστηριακός συνεργάτης του Αλεξάνδρειου ΤΕΙ, 2005-2006 και του ΤΕΙ Καβάλας, ΣΤΕΓ Τμήμα Αρχιτεκτονικής Τοπίου, 2006-2008. Είναι Αντιπρόεδρος Επικοινωνίας του Πανελληνίου Συλλόγου Αρχιτεκτόνων Τοπίου και εκπρόσωπος (Delegate) της Διεθνούς Ομοσπονδίας Αρχιτεκτόνων Τοπίου (IFLA, IFLA Europe). Από το 2018 αποτελεί σύμβουλο Αρχιτέκτονα Τοπίου στη διαχείριση των υπαίθριων χώρων και κήπων του Κολλεγίου Ανατόλια Θεσσαλονίκης. Συμμετείχε (είτε ως απλός συμμετέχων είτε ως διοργανωτής) σε workshops και αρχιτεκτονικούς διαγωνισμούς (έχει κερδίσει μία διάκριση) με θέμα το τοπίο. Μεταξύ 2002-2015 συμμετείχε σε ερευνητικά προγράμματα με θέμα την φυτοπροστασία, τη βιολογική γεωργία, την αρχιτεκτονική τοπίου και την ανάπλαση αστικών και περιαστικών περιοχών. Είναι συν-συγγραφέας βιβλίων, έχει δημοσιεύσει εργασίες σε επιστημονικά περιοδικά και πρακτικά διεθνών και εθνικών συνεδρίων και είναι κριτής εργασιών επιστημονικών περιοδικών (reviewer). Στη διδακτορική της διατριβή ασχολήθηκε με την αξιολόγηση - προγραμματισμό τοπίου και την εφαρμογή δεικτών οικολογίας τοπιού στο περιαστικό τοπίο. Είναι μέλος του ΠΣΑΤ, της Ελληνικής Ορνιθολογικής Εταιρείας, του IALE, του LE:NOTRE Institute και του EUCALAND.

ΗΛΙΑΣ ΒΕΝΕΣΗΣ

Αρχιτέκτων Μηχανικός, ΑΠΘ 2009, μεταπτυχιακές σπουδές ΔΠΜΣ Αρχιτεκτονική Τοπίου ΑΠΘ 2011. Έχει συμμετάσχει σε αρχιτεκτονικούς διαγωνισμούς εργαζόμενος σε αρχιτεκτονικά γραφεία στην περίοδο 2003-2011. Σήμερα διατηρεί επαγγελματική έδρα με την επωνυμία UBUrban στη Θεσσαλονίκη.

ΘΑΝΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

Αρχιτέκτων Μηχανικός, ΑΠΘ 2010. Από το 2006 εργάζεται ως ελεύθερος επαγγελματίας. Το 2009 ιδρύει το Riverside Architecture στα Τρίκαλα, ενώ από το 2014 διατηρεί επαγγελματική έδρα με την επωνυμία UBUrban στη Θεσσαλονίκη.

Παράρτημα φορέων υποστήριξης

Η Ερευνητική Μονάδα «INNEN - Καινοτόμα Περιβάλλοντα (Innovative Environments)», είναι μια ερευνητική ομάδα που διεξάγει ερευνητικά έργα, ακαδημαϊκές και επαγγελματικές δραστηριότητες που σχετίζονται με την έρευνα. Ανταποκρίνεται σε ερευνητικές, ακαδημαϊκές και εκπαιδευτικές ανάγκες για καινοτόμες προσεγγίσεις σχετικά με τον αρχιτεκτονικό σχεδιασμό, τον αστικό σχεδιασμό, τον σχεδιασμό τοπίου, τον περιβαλλοντικό σχεδιασμό και τον σχεδιασμό πειραματικών χωρικών διατάξεων σε ένα ευρύ φάσμα κλιμάκων.
innen.arch.auth.gr

Η ανεξάρτητη ηλεκτρονική πλατφόρμα «LI – Τοπιακές Επινοήσεις (Landscape Inventions)» κοιτάζει προς τα εμπρός και προς τα πίσω, επιχειρώντας συζητήσεις, επιστημονικές παραθέσεις και αποστολές, σχετικές με τη φύση και τη φυσικότητα, τη λειτουργία, το τοπίο και το περιβάλλον. Συγκεντρώνει οπτικό και όχι μόνο υλικό για επεμβάσεις αρχιτεκτονικής τοπίου και περιβαλλοντικών συσχετισμών.
facebook.com/landscapeinventions

Ο Πανελλήνιος Σύλλογος Αρχιτεκτόνων Τοπίου (ΠΣΑΤ) εκπροσωπεί το επάγγελμα και την επιστήμη της Αρχιτεκτονικής Τοπίου τόσο στην Ελλάδα όσο και παγκοσμίως σε διεθνείς ομοσπονδίες και οργανισμούς. Με στόχο την προστασία, ανάπτυξη και προώθηση του επαγγέλματος του Αρχιτέκτονα Τοπίου, ο ΠΣΑΤ αποτελεί έναν δυναμικό επαγγελματικό σύλλογο με πολλαπλές δραστηριότητες και δράση σε θέματα που αφορούν την αρχιτεκτονική τοπίου.
phala.gr

Το ΜΟΗΑ είναι ένας μη κυβερνητικός, μη κερδοσκοπικός οργανισμός, αναγνωρισμένος από το Ελληνικό Δημόσιο ως Κέντρο Ερευνών. Στοχεύει στην προώθηση της μελέτης της πολιτιστικής και επιστημονικής ιστορίας του ισλαμικού πολιτισμού και της αναμφισβήτητης συμβολής του στη δημιουργία του σύγχρονου κόσμου.
moha.center

Στοιχεία τεύχους στα αγγλικά

LANDSCAPES OF LANDSCAPES

Brief description

The Interior Architecture Department (School of Design, IHU) together with the BELab (credited lab for built environment, IHU) organise LANDSCAPES OF LANDSCAPES; a symposium prepared by invitation to academics, scholars and professionals presenting their work relating to cases and views on landscape design (urban or natural), at different scales, conditions and levels of process.

This issue is organized in two parts to include the summaries of a total of twenty contributions to this topic. There is also a small section of visual inserts relating to the contributions presented within this event, in different ways and measures.

Contributors

Mairi Ananiadou (Professor Emeritus AUTH), Titie Papadopoulou (Professor Emeritus AUTH), Vilma Hatsaoglou (Professor Emeritus AUTH), Konstantinos Moraitis (Professor Emeritus NTUA), Georgios Panetsos, (Professor UP), Dimitris Polychronopoulos (Professor DUT), Nikos Skoutelis (Professor TUC), Elli Pagkalou (Landscape Architect), Maria Grigoriadou (Assistant Professor DUT), Anastasios Tellios (Associate Professor AUTH), Artemis Valiraki (Architect), Eirini Parthenidou (Architect), George Pakalidis (Architect), Yiorgis Yerolympos (photographer, architect), Alexandra Kehayoglou (artist), Jose Huidobro (artist), Panita Karamanea (Assistant Professor TUC), Themis Chatziannopoulos (Assistant Professor AUTH), Io Karydi (Architect, Landscape Urbanist), Tasos Roidis (Lecturer TU Munchen), Eleni Vlachonasiou (Lecturer IHU), Lena Athanasiadou (Dr Landscape Architect), Yiota Koulali (PhD Candidate AUTH), Eleftheria Gavriilidou (PhD Candidate AUTH), Eleni Tsirintani (Landscape Architect), Hlias Venesis (Architect Landscape Architect), Thanos Oikonomou (Architect).

Apart from the contributors mentioned above, an invitation to participate in symposium panels and round table discussions has also been sent to:

Alkmini Paka (Associate Professor AUTH), Iordanis Pavlidis (Associate Professor IHU), Charis Christodoulou (Assistant Professor AUTH), Apostolos Kalfopoulos (Assistant Professor AUTH), Vicky Kertemelidou (Assistant Professor IHU).

